

B U L G A R I A N

BASIC COURSE

Volume IX

Lessons 76-85

January 1966

Revised February 1984

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
FOREIGN LANGUAGE CENTER

TABLE OF CONTENTS

	Page
1. Lessons 76-85 _____	1-171
Lesson 76 _____	1-20
Grammar Perception Drill _____	2
Cartoon Guide _____	7
Dialogue: Air Reconnaissance _____	8
Grammar Analysis:	
The Past Passive Participle used as an Adjective _____	9
Grammar Drill _____	12
Reading Text _____	15
Questions _____	16
Homework _____	18
Vocabulary _____	19
Lesson 77 _____	21-34
Cartoon Guide _____	23
Dialogue:	
Battle Exercises (continued) _____	24
Reading Text _____	25
Questions _____	26
Homework _____	28
Interpreting _____	30
Vocabulary _____	32

Lesson 78 _____ 35-54

Grammar Perception Drill _____	36
Cartoon Guide _____	41
Dialogue: Friends Quarrel _____	42
Grammar Analysis:	
Reflexive Verbs - Reciprocal Action _____	43
Grammar Drill _____	46
Reading Text _____	48
Questions _____	50
Homework _____	52
Vocabulary _____	53

Lesson 79 _____ 55-74

Grammar Perception Drill _____	56
Cartoon Guide _____	61
Dialogue:	
Eating Halvah at Grandma Stanka's _____	62
Grammar Analysis:	
Reflexive Verbs - Impersonal Action _____	63
Grammar Drill _____	66
Reading Text _____	69
Questions _____	70
Homework _____	72
Vocabulary _____	73

Lesson 80 _____ 75-90

Grammar Perception Drill _____	76
Cartoon Guide _____	79
Dialogue:	
Looking for Money to Borrow _____	80
Grammar Analysis:	
Future in the Past _____	81
Grammar Drill _____	83
Reading Text _____	85
Questions _____	86
Homework _____	88
Vocabulary _____	89

Lesson 81 _____ 91-102

Cartoon Guide _____	93
Dialogue:	
Military Preparation _____	94
Reading Text _____	95
Questions _____	96
Homework _____	97
Interpreting _____	98
Vocabulary _____	100

Lesson 82 _____ 103-124

Grammar Perception Drill _____	104
Cartoon Guide _____	109
Dialogue: At the Hospital _____	110
Grammar Analysis:	
Conditional Mood _____	112
Conditional Sentences - Present (Future) _____	113
Grammar Drill _____	117
Reading Text _____	120
Questions _____	121
Homework _____	123
Vocabulary _____	124

Lesson 83 _____ 125-144

Grammar Perception Drill _____	126
Cartoon Guide _____	131
Dialogue:	
At the Hospital (continued) _____	132
Grammar Analysis:	
Conditional Sentences (continued) _____	133
Grammar Drill _____	136
Reading Text _____	139
Questions _____	140
Homework _____	142
Vocabulary _____	143

Lesson 84 _____	145-160
Grammar Perception Drill _____	146
Cartoon Guide _____	149
Dialogue: Ivan Must Undergo an Operation _____	150
Grammar Analysis:	
Reflexive Verbs - Neuter Action _____	151
Grammar Drill _____	153
Reading Text _____	156
Questions _____	157
Homework _____	159
Vocabulary _____	160
Lesson 85 _____	161-171
Cartoon Guide _____	163
Dialogue: Military Exercises _____	164
Reading Text _____	165
Questions _____	166
Homework _____	168
Interpreting _____	169
Vocabulary _____	171
2. Grammar Index _____	172
3. Table of Illustrations _____	180

СЕДЕМДЕСЕТ И ШЕСТИ УРОК

LESSON 76

LESSON 76

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Past Passive Participle Used as an Adjective

1.

Войникът, който е наказан,
е болен.
Наказаният войник е болен.

Войникът, който е наказан,
болен ли е?
Наказаният войник болен ли е?
Кой е болен?

Да, наказаният войник е
болен.
Да, войникът, който е на-
казан, е болен.
и т. н.

Студентът, който беше пока-
нен, дойде ли?
Дойде ли поканеният студент?

Параходът, който беше нато-
варен, замина ли?
Замина ли натовареният пара-
ход?

Получи ли се днес някакво
препоръчано писмо.
Откого е препоръчаното пис-
мо.
За кого е писмото, което е
препоръчано.

LESSON 76

2.

Стоката, която беше поръчана,
пристигна.
Поръчаната стока пристигна.

Гроздето, което беше поръчано,
пристигна.
Поръчаното грозде пристигна.

Стоките, които бяха поръчани,
пристигнаха.
Поръчаните стоки пристигнаха.

Стоката, която беше поръчана, Да, стоката, която
пристигна ли? Да, поръчаната стока
Пристигна ли поръчаната стока?

грозде, стоки, фотоапарат,
списание и т. н.

Кога ще бъдат изнесени за Ру-
сия стоките, които са склади-
рани?
.....складираните стоки?

гроздето, стоката, житото,
плодовете, месото и т. н.

Скъпи ли бяха стоките, които бяха поръчани?	
Евтини	внесени
Хубави	доставени
Германски	купени
Руски	натоварени
Френски	застраховани
Български	изнесени
Италиански	предадени

параходът, стоката,
сиренето, житото
и т. н.

LESSON 76

3.

Войникът, който беше наказан
от командира на ротата, е
болен.

Наказаният от командира на
ротата войник е болен.

Кой е болен?

Войникът, който беше нака-
зан от командира на рота-
та, е болен.

Наказаният от командира на
ротата войник е болен.

Пристигна ли стоката, която
беше поръчана преди някол-
ко седмици?

А гроздето?.... А другите
стоки?

фотоапаратът, списанието
и т. н.

Вкусна ли е храната, която
се сервира в този ресторант?

гювеч, ястия, сирене

Да, сервираната в този рес-
торант храна е много вкус-
на.

Не,

Хубаво ли е виното, което се
сервира в този ресторант?

Къде закараха пешеходеца, кой-
то бе блъснат от автомобил?

жена, дете, деца

Хубава ли е песента, която
се изпя от студентите?

песните, български песни,
тази американска песен

и т. н.

LESSON 76

4.

Войникът, който бе наказан от ротния командир, е болен.

Войникът, наказан от ротния командир, е болен.

Кой е болен?

Войникът, който бе наказан от ротния командир, е болен.

Наказаният от ротния командир войник е болен.

Войникът, наказан от ротния командир, е болен.

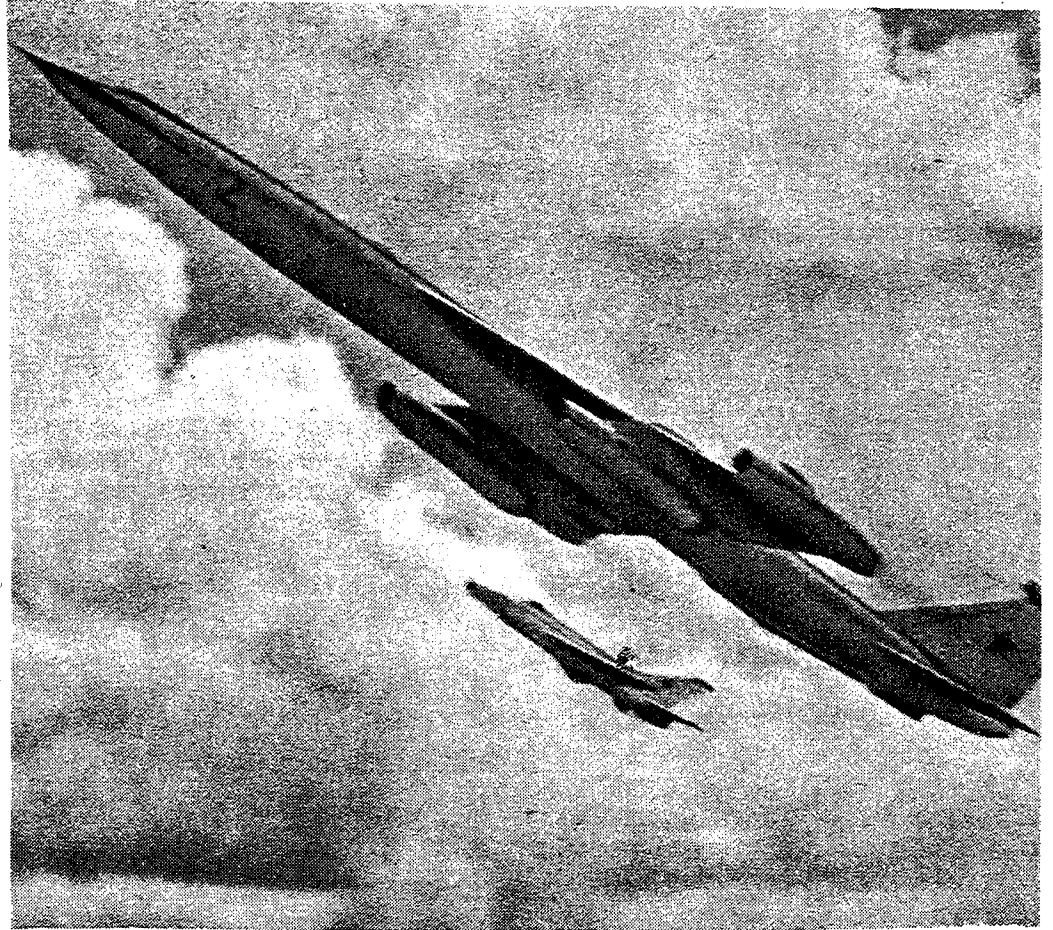
Получихте ли списанието, което бе поръчано от мен миналата седмица?

костюм, униформа, връзки

Чист ли е подът, който бе измит от прислужника преди малко?

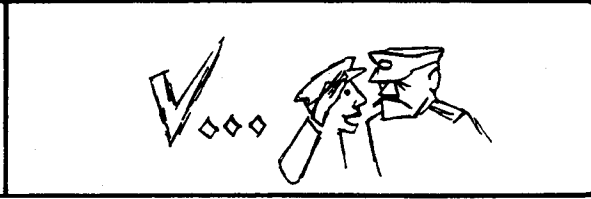
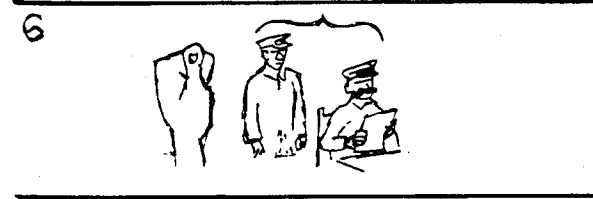
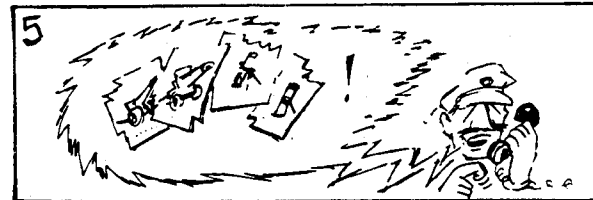
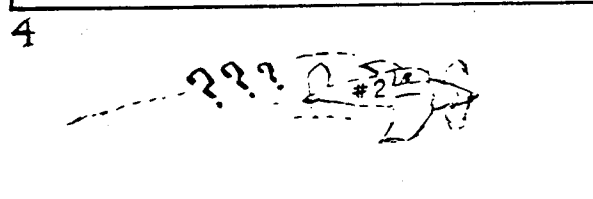
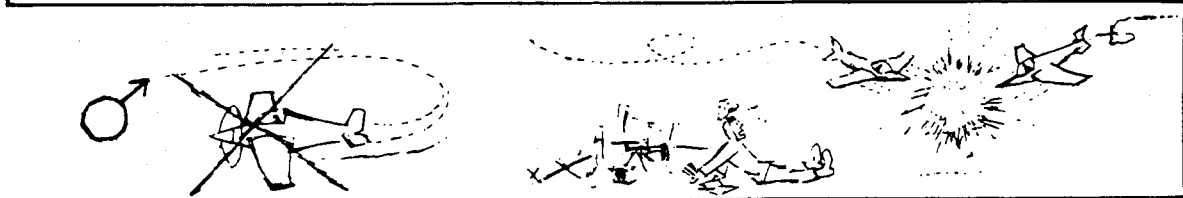
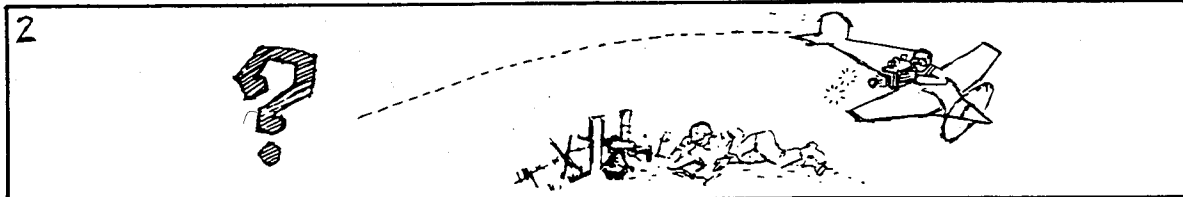
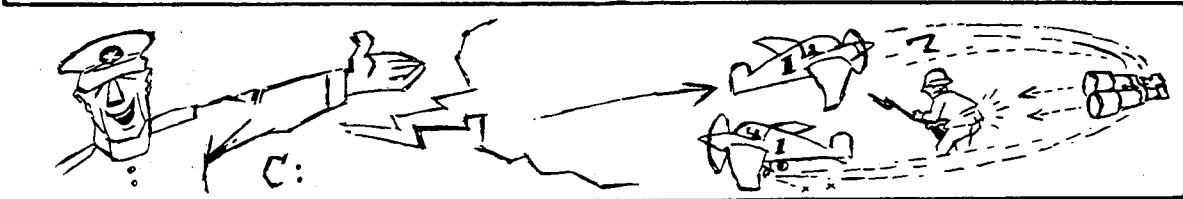
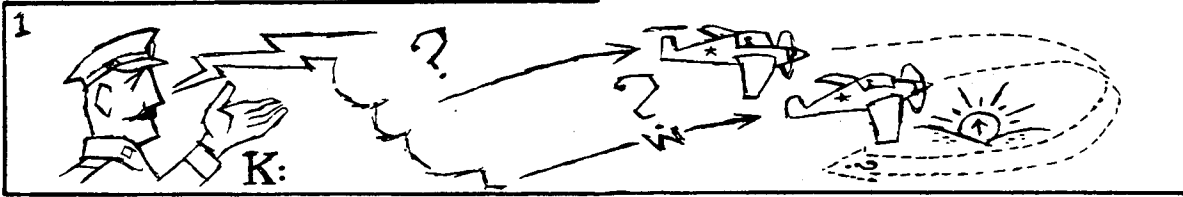
И Т. Н.

LESSON 76

Български воен самолет — 1912 година

LESSON 76

УРОК 76 - РАЗГОВОР

ВЪЗДУШНО РАЗУЗНАВАНЕ

Полкóвник Киров
Майóр Свáтов

- 5 - Самолётите, изпратени тази сутрин, върнаха ли се?
- Единият, който беше изпратен да разузнае тила на неприятеля, току-що кацна.
- 10 - А изпратеният да фотографира неприятелската позиция?
- Той не се върна. Нападнат от два неприятелски истребителя, той бил свален в неприятелска територия.
- 15 - Долбожено ли е това на началник щаба на дивизията?
- Запитан от него по телефона, началникът на разузнавателната секция му бил доложил вече.
- Изпратен ли е друг разузнавателен самолет?
- Да, един нов самолет, получен два дни, бил отлетял вече.
- 20 - Всяко сведение, събрано за неприятелските гаубици и минохвъргачки, да ми се доложи!
- Разбирам. Щом като снимките със сведенията за разположението им бъдат промити, ще Ви ги представя веднага.
- 25 - Аз ще бъда при началника на оперативната секция.
- Слушам, другарю полкóвник.

8. изпратеният = изпратеният самолет

LESSON 76

ГРАМАТИКА

THE PAST PASSIVE PARTICIPLE USED AS AN ADJECTIVE*

The past passive participle, besides being used to form the passive voice in Bulgarian, is also used as an adjective, both attributively and appositively. When used attributively, it may take the definite article.

1. Attributive Usage

Самолётът, който бе нападнат,
бе свален.

The plane which was at-
tacked was shot down.

Нападнатият самолет бе свален.

Самолетите, които бяха напад-
нати, бяха свалени.

The planes which were
attacked were shot down.

Нападнатите самолети бяха
свалени.

Стоката, която бе поръчана,
пристигна тази сутрин.

The merchandise which was
ordered arrived this mor-
ning.

Поръчаната стока пристигна
тази сутрин.

Сиренето което бе поръчано,
пристигна тази сутрин.

The cheese which was or-
dered arrived this mor-
ning.

Поръчаното сирене пристигна
тази сутрин.

* See Vol. VIII, pp 89-91, for the formation of the past passive participle.

LESSON 76

In English, participles used as attributive adjectives may be preceded by only certain kinds of modifiers, chiefly adverbs of degree, manner, or time. One may say "this much and often admired part of the city."

In Bulgarian, participles used as attributive adjectives may be followed by all kinds and any number of modifiers. These constructions are more a feature of the written rather than the spoken language, which uses instead relative clauses as English does. Examples:

Spoken language

Самолётът, който бе нападнат от неприятелски изстребители, бе свален.

Самолетите, които бяха изпратени на разузнаване тази сутрин, кацнаха на летището преди малко.

Стоката, която беше поръчана от Русия миналия месец, още не е пристигнала.

Зданието, което бе построено на ъгъла на улица "Раковски" и булевард "Дондуков", е много хубаво.

Written language

Нападнатият от неприятелски изстребители самолет бе свален.

Изпратените на разузнаване тази сутрин самолети кацнаха на летището преди малко.

Поръчаната от Русия миналия месец стока още не е пристигнала.

Построеното на ъгъла на улица "Раковски" и булевард "Дондуков" здание е много хубаво.

LESSON 76

2. Appositive Usage

These constructions are also more a feature of the written rather than the spoken language.

Самолётът, който бе нападнат от неприятелски изстребители, бе свален.

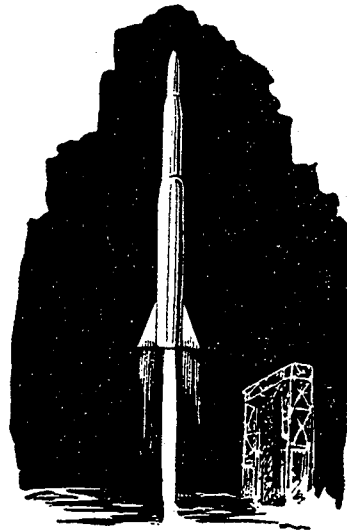
Самолётът, нападнат от неприятелски изстребители, бе свален.

Самолётите, които бяха изпратени на разузнаване тази сутрин, кацнаха на летището преди малко.

Самолётите, изпратени на разузнаване тази сутрин, кацнаха на летището преди малко.

Стоката, която бе поръчана от Русия миналия месец, още не е пристигнала.

Стоката, поръчана от Русия миналия месец, още не е пристигнала.

Изхвърляне на ракета

LESSON 76

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Past Passive Participle Used as an Adjective

1.

Върнаха ли се самолетите, които бяха изпратени на разузнаване тази сутрин?

Да, самолетите, които бяха

Да, изпратените тази сутрин на разузнаване самолети, се върнаха.

Да, самолетите, изпратени на разузнаване тази сутрин, се върнаха.

Кацна ли самолетът, който беше изпратен да разузнае тила на неприятеля?

Не,
и т. н.

Кой самолет кацна?

Къде кацна изпратеният да разузнае тила на неприятеля самолет?

Върна ли се самолетът, изпратен да фотографира неприятелските позиции?

Кой самолет не се върна?

Свален ли беше самолетът, който бе нападнат от двата неприятелски изстребителя?

Кой самолет бе свален?

Върна ли се нападният от двата неприятелски изстребителя самолет?

Какво трябваше да направи самолетът, който бе свален в неприятелска територия?

LESSON 76

Полученият оня ден разузнавателен самолет отлетял ли е вече?

Кой самолет е отлетял вече?

На кого трябва да се докладжат събраните за неприятеля сведения?

На кого занесе майор Сватов снимките, които бяха промити?

Кой прегледа промитите преди малко снимки?

На кого трябваше да бъдат донесени сведенията, получени от разузнаването?

И Т. Н.

2.

Болен ли е войникът, който бе наказан от командира на ротата вчера?

Да. Наказаният вчера от командира на ротата войник е болен.

Да. Войникът, наказан

Да. Войникът, който бе

Не

И Т. Н.

Кой е болен?

Студентът, който бе викан от началника на училището, дойде ли?

Параходът, който бе натоварен с различни стоки, напусна ли пристанището?

Пристигна ли стоката, която бе поръчана миналия месец?

стоките, сиренето, фотоапаратът, автомобилът, списанието

И Т. Н.

LESSON 76

Пристигна ли поръчаната преди
няколко седмици стока?
Кога ще бъдат изнесени за Гер-
мания стоките, които са скла-
дирани в склада на ЦУМ?
Кои стоки ще бъдат изнесени за
Германия?

жито, стока, плодове и т. н.

Хубави ли бяха стоките, които бяха доставени?	доставени от Русия?
Лоши	доставени от Русия оня ден?
Скъпи	поръчани в Германия?
Евтини	внесени от Америка?
Американски	купени в Англия?
Английски	продадени на Русия?
Италиански	натоварени на шлепове?
Руски	застраховани

стоката, житото, автомобилът
и т. н.

Вкусна ли е сервираната в
този ресторант храна?
Хубаво ли е виното, което се
сервира в тази кръчма?
Хубава ли е книгата, която бе
прочетена от всички?

списание, роман, статия
и т. н.

Чист ли е подът, който бе измит
от прислужника преди малко?
Умря ли студентката, която бе
блъсната от автомобил?

А момчето?
А пешеходецът?
и т. н.

LESSON 76

ЧЕТИВО

Повикан от полковник Киров, адютантът му майор Сватов отиде при него.

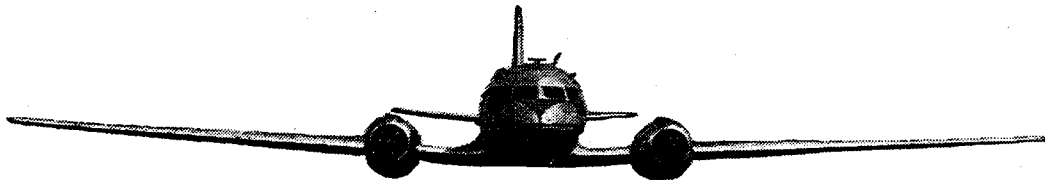
Полковникът искаше да знае, дали изпратените сутринта самолети са се завърнали вече. Адютантът му му доложи, че единият самолет, изпратен да разузнае тила на противника, току-що бил кацнал на летището.

Обаче изпратеният да фотографира неприятелската позиция самолет не бил се върнал. Нападнат от два неприятелски изстребителя, той бил свален в неприятелска територия. Началникът на разузнавателната секция бил доложил вече това на началник щаба на дивизията.

Запитан, дали друг разузнавателен самолет бил изпратен в разузнаване, майор Сватов отговори, че един самолет, получен преди няколко дена, бил отлетял вече.

След един - два часа всички сведения за неприятеля щели да бъдат получени. Снимките със сведенията за разположението на неприятелските оръдия, особено на гаубиците и минохвъргачките, щели да бъдат промити. Промитите снимки щели да му бъдат представени след това.

Полковник Киров каза на адютанта си, че отива при началника на оперативната секция и да му донесе всички сведения, получени от разузнаването там.

Двумоторен реактивен самолет в полет

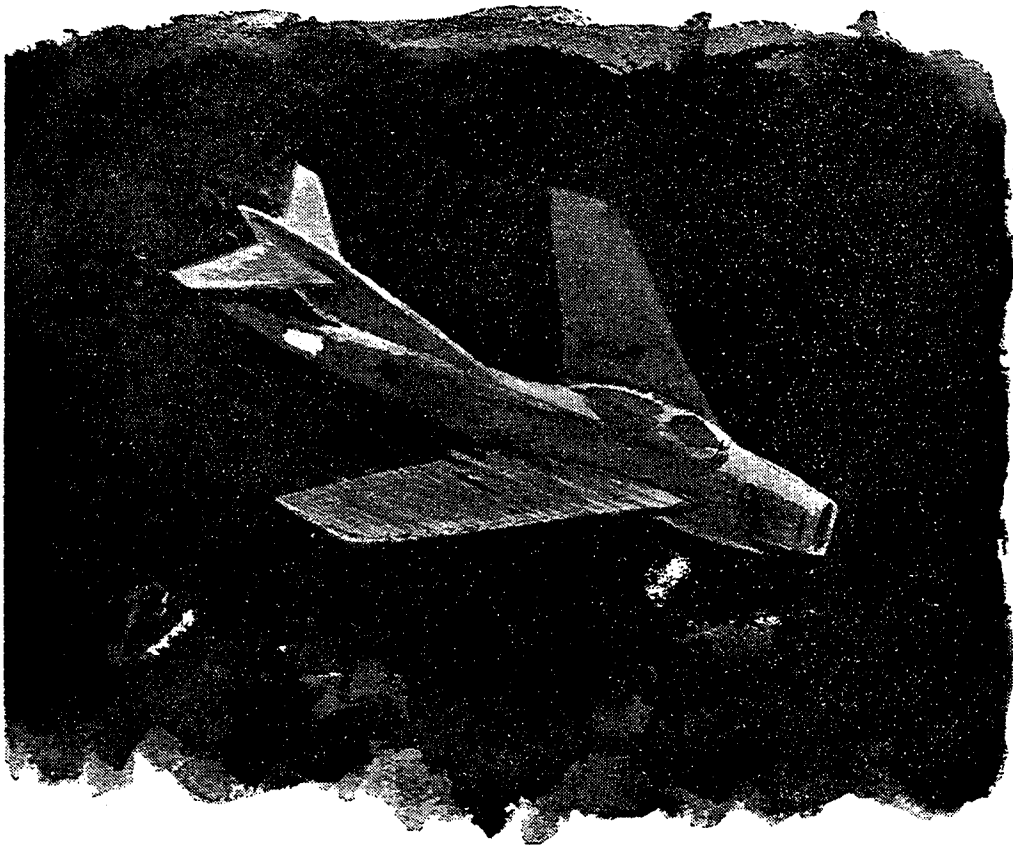
LESSON 76

ВЪПРОСИ

1. Защо майор Сватов отиде при полковник Киров?
2. Какво искаше да знае полковникът?
3. Завърнали ли са се изпратените сутринта самолети?
4. Какво бе доложено на полковник Киров от адютанта му?
5. Кой от изпратените сутринта самолети бил кацнал вече на летището?
6. Кой от самолетите, изпратени сутринта, не се бил върнал?
7. Защо не се върнал изпратеният да фотографира неприятелската позиция самолет?
8. Къде бил свален самолетът, изпратен да фотографира неприятелската позиция?
9. От кого било доложено това на началник щаба на дивизията?
10. Какво доложил началникът на разузнавателната секция на началник щаба на дивизията?
11. Какво отговори майор Сватов, когато бе запитан, дали друг разузнавателен самолет бил изпратен в разузнаване?
12. Кой самолет бил отлетял вече?
13. Кога щели да бъдат получени всички сведения за неприятеля?
14. Кои снимки щели да бъдат промити веднага?
15. На кого щели да бъдат представени промитите снимки?
16. Какво заповяда полковник Киров на адютанта си?

LESSON 76

17. На кого трябвало да бъдат донесени получените от разузнаването сведения?
18. Къде трябвало да занесе майор Сватов всички сведения, получени от разузнаването?

Нощен полет на реактивен самолет

LESSON 76

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Answer each question the following way:

Question: Самолетът, който бе изпратен в разузнаване, завърнал ли се е вече?

Answer: а. Изпратеният в разузнаване самолет се е завърнал вече.

б. Самолетът, изпратен в разузнаване, се е завърнал вече.

1. От кого бе изпратен в разузнаване самолетът, който бе свален тази сутрин от неприятелски изстребители?
2. Какво бе сведението, което се получи тази сутрин, за изпратения в разузнаване самолет?
3. Стоката, която се внесе от Германия, хубава ли е?
4. Войниците, които бяха наказани от ротния командир преди няколко дена, в казармата ли са още?

Част II

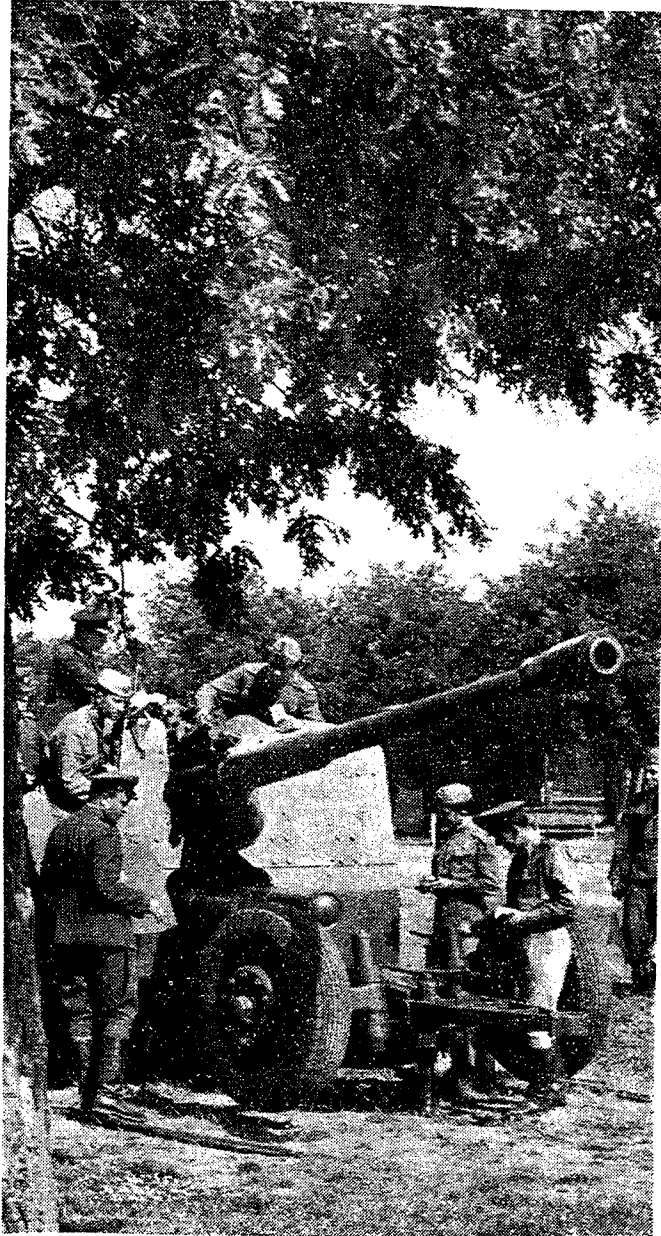
1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Отговорете на въпроси 1 - 12.

LESSON 76

РЕЧНИК

адютант м.	adjutant
гаубица f.	howitzer
долагам	to report
долбжа, и, их	
запитвам /за/	to ask, to inquire (about)
запитам	
истребител м. with art. ят, я	fighter plane
заповядвам	to order (somebody)
заповядам /на някого/	
кацвам, кацам	to land (airplane)
кацна, е, ах	
минохвъргачка f.	mortar
нападам	to attack
нападна, е, ах	
началник щаб	chief of staff
оперативен, вна, вно, вни	operative
оперативна секция	operations section
отлетявам	to take off (airplane)
отлетя, и, ах	
позиция f.	(mil) position
промивам	to develop (photographs)
промия, е, ах	
разбирам!	Yes, Sir!
разбирам, другарю полковник!	Yes, comrade colonel!
разположение п.	
разположение на неприятеля	deployment
разузнавам	to reconnoiter
разузная, е, ах	
разузнаване п. pl. -ния	reconnaissance
изпращам в разузнаване	to send to reconnoiter
разузнавателен, лна, лно, лни	reconnaissance
разузнавателна секция	G-2
свалям	to take down, to take off
сваля, и, их	(clothes)
свалям самолет	to bring (shoot) a plane
	down
	information, a piece of
сведение п. pl. ния	information
	section
секция f.	telephone
телефон м.	on the phone, by phone
по телефона	territory
територия f.	(mil) rear
тил м. with art. тилът, тила	

LESSON 76

Занятие при зенитно оръдие

СЕДЕМДЕСЕТ И СЕДМИ УРОК

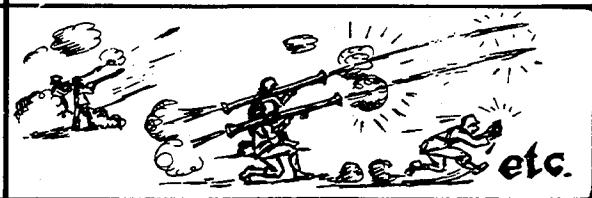
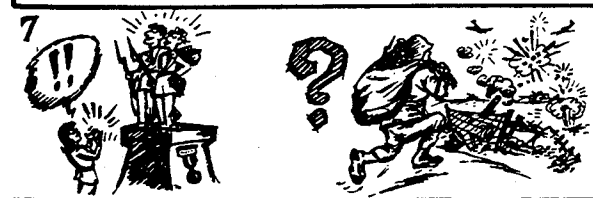
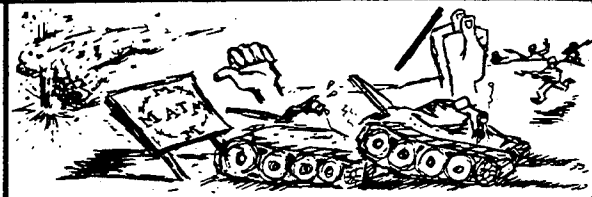
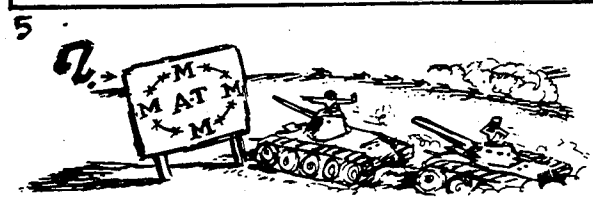
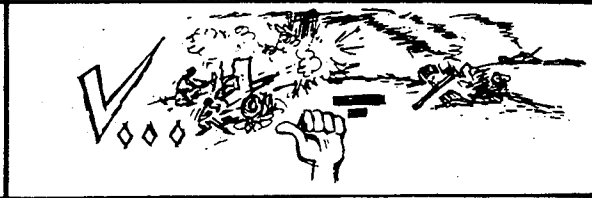
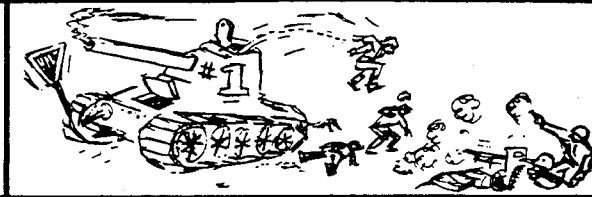
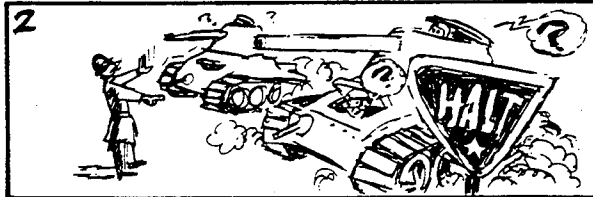
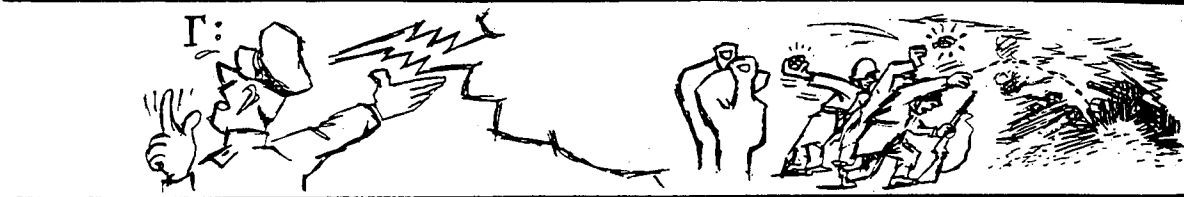
LESSON 77

LESSON 77

Танкова атака

LESSON 77

УРОК 77 - РАЗГОВОР

НА БОЙНИ УЧЕНИЯ /прод./

Ивѡн:
Гебрги:

- 5 - Я разправѡ как посрѣщнахте неприѡтелските тѡнкове?
- Нѡй-напрѣд хвѣрлихме дѡмни гранѡти по тях.
- 10 - Тѡнковете спряха ли?
- Един танк спря. Екипажът му излѣзе навѡн. Унищожѡхме го с картѣчни и пистолѣтни ѡз-стрели.
- 15 - Каквѡ стѡна с другите тѡнкове?
- Нѡколко прегѡзиха тѣлената ни мрѣжа. Един мѡна над нѡшия окѡп.
- 20 - Противотѡнковите орѣдия не взѣха ли учѡстие в бѡя?
- Да. И те унищожѡиха нѡколко тѡнка.
- 25 - Мѡнните полѣта не спряха ли част от напрѣд-вашите тѡнкове?
- Спряха нѡколко от тях, но нѡй-хубава рѡбота свѣршихме ние, пехѡтѡниците.
- 30 - По какѣв нѡчин постигнахте товѡ?
- Изпѡлзвайки мѣртвѡто полѣ на тѡнка, ние хвѣрляхме или поставяхме мѡни близо до тѡн-ковите купѡли.
- 35 - Брей, голѣми сте юнѡци. Каквѡ други срѣдст-ва изпѡлзвахте в тѡзи бѡй?
- Рѡкетни¹ гранѡтохвѣргѡчки,² комбинѡрани зарѡ-ди и др.

¹ ракетен, тѡна, тѡно adj. rocket
² гранѡтохвѣргѡчка= grenade launcher

LESSON 77

ЧЕТИВО

Неприятелските танкове успяха да дойдат близо до позицията на ротата ни. Ние хвърлихме димни гранати по тях. Няколко танка спряха. Екипажите им излязоха навън. Ние ги унищожихме с картечни и pistolетни изстрели. Други танкове прегазиха телената ни мрежа. Един от тях мина над нашия тесен и дълбок окоп. Стените на окопа се срутиха там, където танкът мина, но ние останахме неза-сегнати.

Противотанковите ни оръдия взеха участие в боя. Те започнаха да стрелят по танковете. Успяха да унищожат няколко от тях.

Минните ни полета пред позицията унищожиха два танка. Други три танка спряха пред минните полета. Неподвижните танкове бяха унищожени много лесно от наши бойци. Бойците ни изобщо свършиха хубава работа в този бой. Те излизаха от окопите и бързо скачаха в близките снарядни ями... След това чакаха някои от танковете да се приближат. Използувайки мъртвото поле на танка, те хвърляха или поставяха мини близо до куполата му. Най-много танкове бяха унищожени по този начин.

В този бой бяха използвани ракетни гранатохвъргачки, комбинирани заряди и други оръжия.

Противникът даде много големи загуби в хора и танкове и беше принуден да отстъпи.

Нашият полк, отбранявайки се, победи, защото всичките му части бяха подготвени много добре за борба срещу танкове.

LESSON 77

ВЪПРОСИ

1. Докъде успяха да дойдат неприятелските танкове?
2. Какво хвърлихте вие по тях?
3. Какво стана след като димни гранати бяха хвърлени по танковете?
4. Какво направиха екипажите на танковете?
5. Как унищожихте екипажите?
6. Какво прегазиха други танкове?
7. Над какво мина един от танковете, след като прегази телената ви мрежа?
8. Какво стана с стените на окопа, след като танкът мина над него?
9. Защо вие останяхте незасегнати, когато танкът мина над окопа ви?
10. Кой оръдия взеха участие в боя?
11. Какъв беше резултатът от стрелбата на противотанковите оръдия?
12. Колко танка унищожиха мините пред позицията ви?
13. Къде спряха други три танка?
14. От кого бяха унищожени много лесно неподвижните танкове?
15. Кой извърши изобщо много хубава работа в този бой?
16. Как излизаха от окопите бойците ви?
17. Къде скачаха те?

LESSON 77

18. Какво чакаха те в близките снарядни ями?
19. Как използваха те мъртвото поле на танка?
20. По какъв начин бяха унищожени най-много танкове от бойците?
21. Какви други бойни средства бяха използвани в този бой?
22. Кой даде много големи загуби?
23. Защо противникът беше принуден да отстъпи?
24. Защо нашият полк победи, отбранявайки се?

Запалване на танк с бидони с бензин

LESSON 77

ДОМАШНА РАБОТА

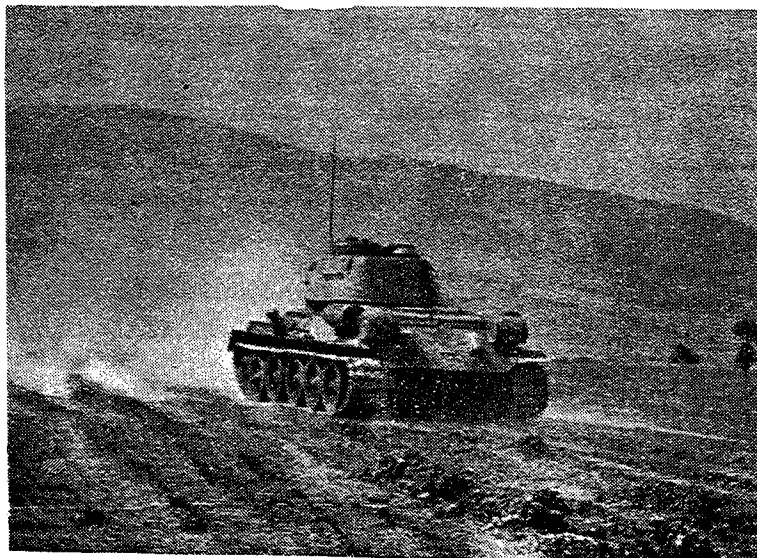
Част I.

Опишете едно бойно учение с танкове.

Част II.

Отговорете на въпросите:

1 - 5, 15 - 20.

Танков екипаж на учение с танк

LESSON 77

„Така! Сега е добре! . . . Под внимателното наблюдение на своя ротен командир старши лейтенант Васил Сергинов редник Йозо Буров се учи да хвърля ръчна граната

LESSON 77

РАЗПИТ

1. What antitank unit does your regiment have?
2. Една противотанкова рота.
3. Of how many platoons does your antitank company consist?
4. Тя има два взвода с по две противотанкови оръдия.
5. What is the caliber of these guns?
6. Ами, 105 или 106 мм. Не знам точно.
7. What distance can one fire with them?
8. Доколкото знам, на около 1,200 метра.
9. Where are the two company platoons located?
10. Единият е на хълма с високите дървета; другият ... не знам къде е.
11. You also have RPGL.¹ What is the caliber of this weapon?
12. Калибър 0.07 м.
13. What kind of obstacles are there in front of your position?
14. Чух, че имало противотанкови минни полета.
15. At which places are they located?
16. На различни места.
17. Do you have a barbed wire entanglement in front of your position?
18. Има телена мрежа между минните полета.
19. How many casualties did you suffer?
20. Дадохме големи загуби.

¹RPGL= rocket propelled grenade launcher

LESSON 77

РАЗПИТ

1. Какво противотанково поделение има полкът Ви?
2. One antitank company.
3. От колко взвода се състои противотанковата Ви рота?
4. It consists of two platoons with two antitank guns each.
5. Какъв е калибърът на тези оръдия?
6. Well, 105 or 106 mm. I don't know exactly.
7. На какво разстояние може да се стреля с тях?
8. As far as I know, 1,200 meters.
9. Къде са разположени двата взвода на ротата?
10. The one is on the hill with the tall trees; the other I don't know, where it is.
11. Вие имате и ракетни гранатохвъргачки. Какъв калибър има това оръжие?
12. The caliber is 70mm.
13. Какви препятствия има пред позицията Ви?
14. I heard that there are some antitank minefields.
15. На кои места са те?
16. At different places.
17. Имате ли телена мрежа пред позицията Ви?
18. There is a barbed wire entanglement among the minefields.
19. Какви загуби дадохте в хора?
20. We suffered heavy casualties.

LESSON 77

РЕЧНИК

боец m.pl. бойци	fighter
бой m.with art. боят, боя	battle
pl. боеве	
борба f.	fight, combat
димен, мна, о, и	smoke
димна граната	smoke grenade
екипаж m.	crew
заряд m.	charge
изстрел m.	shot
комбиниран, а, о, и	combined
комбиниран заряд	satchel charge
купола f.	turret
мина f.	mine
минен, минна, о, и	mine
минно поле	minefield
мрежа f.	net
телена мрежа	barbed wire entanglement
мъртъв, мъртва, о, и	dead
мъртво поле	dead space
над prep.	over, above
начин m.	way, manner
по какъв начин?	In what way? How?
незасегнат, а, о, и	untouched, unharmed
неподвижен, жна, о, и	immovable, motionless
оръдие n.	gun
отбранявам се	to defend oneself
отбраня се, и се, их се	
пехотинец m.pl. нци	infantryman
пистолетен, тна, о, и	pistol
побяждавам	to win, to be victorious,
победя, и, их	to defeat, to conquer
поле m.pl. полета	field
постига м	to achieve
постигна, е, ах	
прегазвам	to run over, to wade
прегазя, и, их	through
приближавам се	to approach, to get
приближа се, и се, их се	near (er)
противотанков, а, о, и	antitank
снаряден, дна, о, и	shell
снарядна яма	shell crater

LESSON 77

сру́твам се
сру́тя се, и се, их се
тэлен, а, о, и
тэлена мрэжа
уча́стие п.
взы́мам уча́стие

to crumble

wire
barbed wire entanglement
participation
to take part, to partici-
pate
to throw (at)

хвѣрля́м /по/
хвѣрля, и, их

яма f.

pit

Нощна танкова атака

LESSON 77

— Гражданино Петров, за кой път влизате в брак?

Р. МАРИНОВ

Сезонна картинка

СЕДЕМДЕСЕТ И ОСМИ УРОК

LESSON 78

LESSON 78

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Verbs - Reciprocal Action

1.

Аз често срещам Иван.
Иван ме среща често.

Ние се срещаме често.
Срещаме се често.

Иван и аз срещаме ли се
често?

Да, вие се срещате често.
Да, срещате се често.
Не,

А те? А вие?

В колко часа ще се срещнем
утре?
Къде се срещнахме вче-
ра?
Кога

А те? А вие?

Боян обича ли Надя?
Надя обича ли Боян?
Боян и Надя обичат ли се?
От кога се обичат те?
Те обичаха ли се миналата
година?

Да, той я обича.
Да, тя го обича.

Георги харесва ли Люба?
Люба харесва ли Георги?
Те харесват ли се?
Мислите ли, че Драган и Мил-
ка ще се харесат, когато се
се срещнат за първи път?

LESSON 78

Ти поздравяваш ли Христо?
Той поздравява ли те?
Вие поздравявате ли се,
когато се срещате?
Вие поздравихте ли се, кога-
то се срещнахте на улицата
вчера?
Ще се поздравите ли, когато се
срещнете пак?

2.

Аз срещам Стоян често.
Аз се срещам със Стоян често.
Аз и Стоян се срещаме често.

Кого срещам?
С кого се срещам?
Кои се срещат често?

Вие срещате ли се често?
Ти срещаш ли се често с прия-
телите си?

Тя среща ли Иван понякога?
Тя среща ли се с Иван поня-
кога?
Те срещат ли се често?

кога?..... къде?

Къде се запознаха Иван и Люба?
Къде се запозна Иван с Люба?
Люба с Иван

Кога

Кога ще се запознаете с това
хубаво момиче?

Ти и Петър поздравявате ли
се, когато се срещнете?
Ти поздравяваш ли се с Петър,
когато се срещнеш с него?

А Петър и Драган?.....А аз и
Петър?

LESSON 78

3.

Аз често помагам на Иван.
Иван често помага на мен.

Ние си помагаме често.

Аз помагам ли често на Иван? Да, ти му помагаш често.
Той помага ли ми често? Да, той ти помага често.
Ние помагаме ли си често?
Кой си помага често?

А вие?..... А те?

Помагахте ли си по-рано?
Те помагат ли си, когато
учат урока?
български
разговора наизуст
пишат домашната работа

А вие? А ние?

вчера, по-рано, довечера

Ти задаваш ли въпроси на
Стоян, когато учите четивото?
А той?

Вие задавате ли си въпроси,
когато учите урока?
четивото
въпросите и отговорите
на урока
граматика

На български ли или на англий-
ски трябва да си задавате
въпроси, когато учите урока?
да си говорите
да си приказвате

А те?..... А ние?

LESSON 78

Той пише ли писмо на майка си
всяка седмица?

И майка му ли му пише на него
всяка седмица?

Те пишат ли си по едно писмо
всяка седмица?

А по-рано? А миналата
седмица?..... А идущата сед-
мица? ... А вие? А ние?

Ние говориме ли си по полити-
чески въпроси?

приказваме ли си
поприказвахме ли си
поговорихме ли си
ще си поприказваме ли
ще си поговориме ли

Вие давате ли си пари на заем?
Вие услужавате ли си с пари?

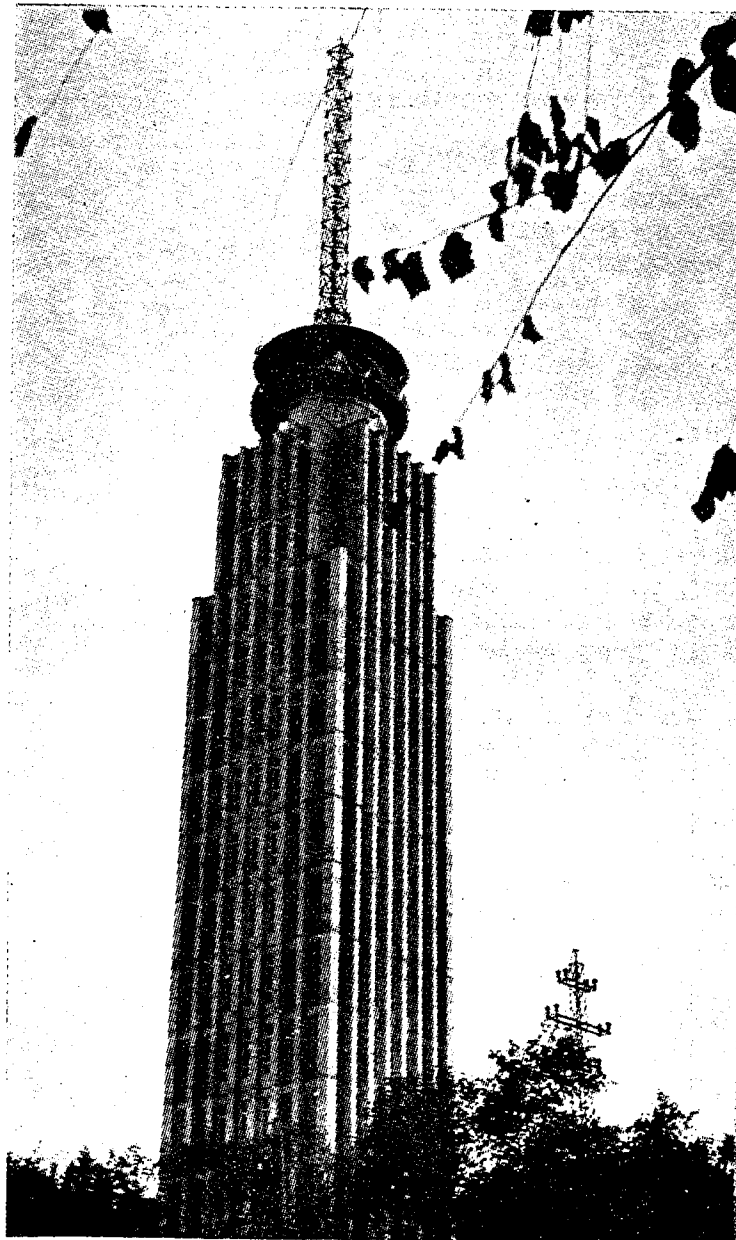
А те? А ние?

и т. н.

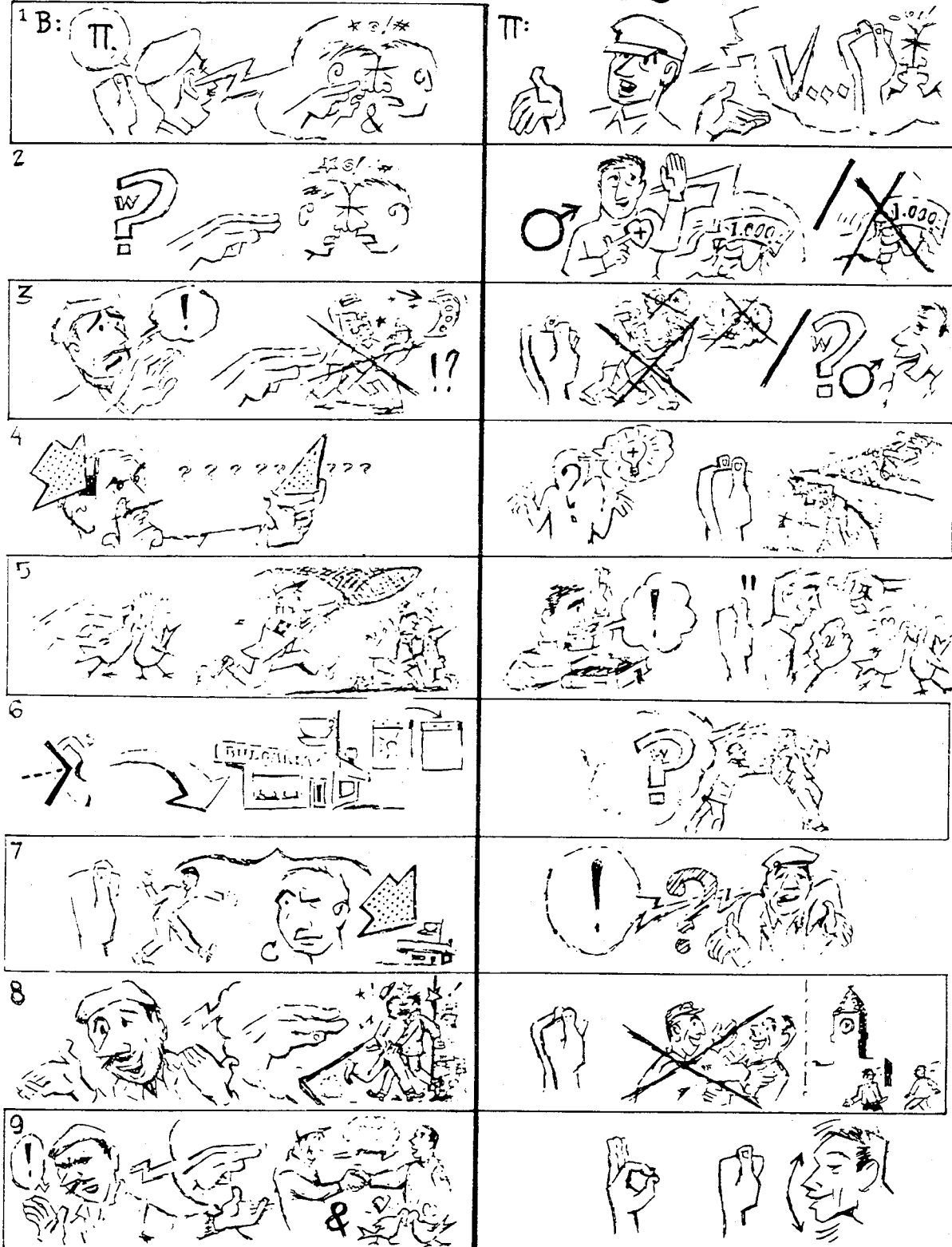
Бея с пари купена

LESSON 78

ТЕХНИЧЕСКОЕ РАДИОТЕЛЕВИДЕНИЕ

LESSON 78

УРОК 78 - РАЗГОВОР

СКАРВАНЕ НА ПРИЯТЕЛИ

Вълко
Пётър

- 5 - Пётре, чух, че си се скарал със Стоян.
- Да, скаррахме се.
- Защо се скаррахте?
- Обеща да ми даде хиляда лева на заем, а не ми даде.
- 10 - Голяма работа! Не сте се били за това я!
- Нито сме се били, нито сме се ругали. Но защо ме излъга?
- Трябва да е имало някаква причина за това.
- Кой знае? Ние винаги сме си помагали взаимно.
- 15 - Вие трябва да се сдобрите. Няма смисъл да се сърдите.
- Право да ти кажа и аз искам да се сдобрим.
- Слушай каквo! Ела утре в сладкарница "България".
- 20 - Защо да дoйда?
- Имам среща със Стоян там.
- Е, та?
- Уж случайно ще се срещнете там.
- Ние не се поздравяваме вече.
- 25 - Абе, голяма работа. Ще си подадете ръка, ще си поговорите и ще се сдобрите.
- Добре, съгласен съм.

9. я is used for emphasis.
Не сте се били за това я! You haven't fought because of it.

..мoга я! I (sure) can.

17. Право да ти кажа to tell you the truth

18. Слушай каквo! Listen!

22. Е, та? Well, what about it?

LESSON 78

ГРАМАТИКА

REFLEXIVE VERBS - RECIPROCAL ACTION

The reciprocal action of the reflexive verb shows that the acting persons (subject) in the sentence are performing the action reciprocally, that is, each one upon the other.

The reciprocal reflexive form is usually used in plural. It is formed with the reflexive pronoun particle "СЕ" or "СИ".

1. With the particle "СЕ"

Ние се бием /бием се/.	We are fighting each other.
Те се мият /мият се/.	They're washing each other.
Вие се срещате /срещате се/.	You are meeting each other.
Вие се карате постоянно помежду си.	You're quarreling constantly among yourselves.
Защо се мразите толкова много?	Why do you hate each other so much?
Те се обичат много.	They love each other very much?
Вие се срещате с госпожица Иванова всяка седмица, нали?	You meet Miss Ivanova every week, don't you?

LESSON 78

Remark: Some of the Bulgarian verbs which express reciprocal action are:

бием се	to fight each other
борим се	to wrestle each other
караме се	to quarrel with each other
мием се	to wash each other
галим се	to caress each other
мразим се	to hate each other
надбягваме се	to race each other
ненавиждаме се	to despise each other
обичаме се	to love each other
поздравяваме се	to greet each other
приглеждаме се	to take care of each other
срещаме се	to meet each other
уважаваме се	to respect each other

Иван и Стоян се бѣха в про- Ivan and Stoyan fought each
дължение на два часа. other for two hours.

Борците се бори́ха доста The wrestlers wrestled a
вре́ме, но нѣкой не спечѣли long time, but none of them
ма́ча. won the match.

Ние се ка́раме все́ки ден. We quarrel every day.

След уче́ние ние се ми́ем с After training we wash
то́пла вода́. ourselves (reflexive) each
other (reciprocal) with hot
water.

Две́те ко́тета се ми́лват, The two kittens caress each
кога́то се срѣщнат. other when they meet.

Защо́ се мразите със съсѣ- Why do you and your neigh-
да си то́лкова мно́го? bor hate each other so much?

Автомобѣлите се надбя́гваха The cars raced (each other)
с голя́ма бързи́на по шосѣто. at great speed on the high-
way.

LESSON 78

2. With the particle "СИ"

It is used with verbs which require the indirect object.

Аз му помагам на него.

Той ми помага на мен.

Ние си помагаме.

Examples:

Те често си пишат писма.

They often write letters
to each other.

Ние не си говориме.

We don't talk to each other.

Вие трябва да си помагате.

You ought to help one an-
other.

Услужваме си често.

We often do each other a
favor.

Те си поприказваха.

They talked a little bit
(to each other).

LESSON 78

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Verbs - Reciprocal Action

1.

Кой се скарал със Стоян? Петър се скарал със Стоян.
Защо се скарали Петър и Стоян? Те се скарали, защото.....

Те караха ли се често преди това?

Петър караше ли се често със Стоян преди това?

Те биха ли се, когато се скараха?

ругаха ли се

Стоян би ли се с Петър, когато се скара с него?

Те помагаша ли си взаимно?

Имаше ли смисъл да се сърдят?

Искаха ли да се сдобрят?

Петър искаше ли да се сдобри със Стоян?

Стоян Петър?

Те поздравяваха ли се, след като се скараха?

Стоян поздравяваше ли се с Петър, след като се скара с него?

Петър Стоян
Къде се сдобриха двамата приятели?

Къде се сдобри Стоян с Петър?

Те подадоха ли си ръка, когато се сдобриха?

2.

Г-н Х..., срещате ли се често с Г-н П...?

Къде се срещате обикновено?

А вчера?..... А довечера?

В колко часа се срещнахте?

..... с него?

LESSON 78

За какво си говорите, когато се срещнете?
А миналия път? А по-рано?.....
Помагате ли си, когато учите урока заедно?
български
разговора наизуст
пишете домашната си работа

А те?.....А ние? вчера, по-рано, утре

Вие задавате ли си въпроси на български,
когато учите четивото на урока?
разговора
въпросите и отговорите

А те?А ние?

Често ли се виждате с приятеля си X.....?
Видяхте ли се снощи?
Къде се видяхте с него?
Кога.....
А утре?

Стоян и Надя обичат ли се?
харесват

Те пишат ли си често, когато Стоян е на курорт през
лято?
телефонират
прашат ли си илюстровани картички
говорят ли си по телефона

Вие и Драган давате ли си пари на заем?
Връщате ли си редовно парите?
Услужвате ли си често?

А те?..... А ние?

и т. н.

LESSON 78

ЧЕТИВО

Петър и Стоян бяха приятели още от детинство. От ранна сутрин до късна вечер те играеха на близкото игрище.

Дойде време да тръгнат на училище. Така се случи, че и двамата бяха в един и същи клас. Те ходеха заедно на училище и се връщаха заедно. Следобед те учеха уроците си заедно. Обичаха се като истински братя. Така завършиха гимназия. След като завършиха гимназия, те работеха на различни места. Свободното си време обаче винаги прекарваха пак заедно.

Един ден Петър имаше нужда от 100 лева. Поиска от родителите си, но те не можаха да му услужат. Тогава той помоли Стоян да му даде пари на заем. Стоян му обеща да му услужи, но за целта трябвало да отиде до банката. Каза му, че щял да му даде хилядата лева на следния ден. На следния ден Петър дълго чака, но Стоян не дойде. Привечер те се видяха случайно в кафенето. Дватамата започнаха да говорят за парите. След малко се скараха и се разделиха.

Няколко дена след това техният приятел Вълко се срещна с Петър. Каза му, че бил чул, че се бил скарал със Стоян и го попита за причината. Петър отначало не искаше да му каже защо се били скарали. После обаче му каза, че Стоян му бил обещал да му даде пари на заем, но го излъгал. Даже не го и предупредил на време, че не може да му даде парите. Затова двамата се скарали и не се поздравявали вече. Вълко се опита да извини Стоян. Той каза, че Стоян може би е имал някаква причина за това. Петър отговори, че не можел да си обясни защо Стоян бил постъпил така. Те винаги си били помагали взаимно. Той бил съгласен да се сдобри.

Вълчо им стана посредник. Той имаше среща на следния ден със Стоян в сладкарница "България". Петър отиде уж случайно там. Той и Стоян си подадоха ръка, поговориха си и се сдобриха.

LESSON 78

1. и двамата = both of them
2. че не можел да си обясни = that he couldn't explain it (to himself).
3. Вълко им станал посредник = Vulko became their mediator.

Софийска сладкарница.

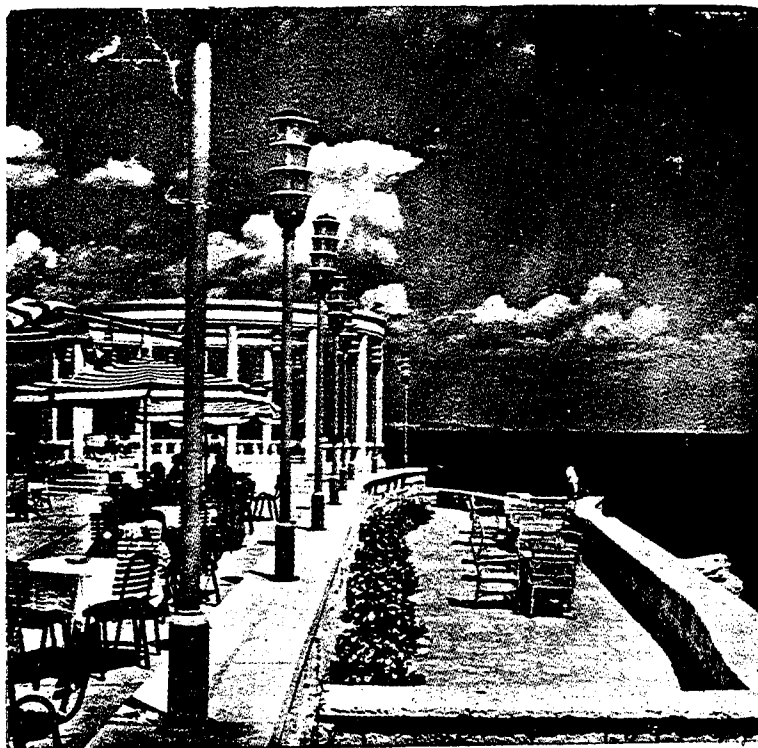
LESSON 78

ВЪПРОСИ

1. Откога бяха приятели Петър и Стоян?
2. Къде играеха те от ранна сутрин до късно вечер?
3. Какво правеха двамата приятели заедно, след като училището започна?
4. Защо се обичаха те като истински братя?
5. Къде работеха те, след като завършиха гимназия?
6. От какво имаше Петър нужда един ден?
7. От кого поиска той да вземе 100 лева на заем най-напред?
8. Кого помоли Петър след това да му даде пари на заем?
9. Какво му отговори Стоян?
10. Къде се видяха случайно те?
11. За какво започнаха да говорят двамата?
12. Какво стана малко след това?
13. С кого се срещна Петър няколко дена след това?
14. Какво каза Вълчо на Петър?
15. Защо се били скарали Петър и Стоян?
16. Какво се опита да направи Вълчо?
17. Какво не можел Петър да си обясни?

LESSON 78

18. Защо Петър бил съгласен да се сдобри със Стоян?
19. Кой им стана посредник?
20. Как се сдобриха двамата приятели?

Кефене на открито край Черно море

LESSON 78

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Разправете за някое Ваше скарване с
приятел!

Част II.

Отговорете на въпросите 10 - 20!

Български селяни отиват с подаръци у булката

LESSON 78

РЕЧНИК

бѣя се, е се, бих се
взаѣмно
дѣтски, а, о, и

to fight (each other, one another)
mutually, each other
child; childish

игрище п.

playground, athletic (sports)
ground, football field,
tennis court

едѣн и сѣщи, еднѣ и сѣща,
еднѣ и сѣщо, еднѣ и сѣщи
кѣсен, кѣсна, о, и
нѣжда f.

the same, one and the same

ѣмам нѣжда от /нѣщо/
Петър ѣмаше нѣжда от
100 лѣва

late
need
to need (something)
Peter needed 1000 leva.

подавам рѣка

to hold out (extend) one's
hand

ще си подадете рѣка
посредник м. pl. ци

you'll shake hands
intermediary, mediator,
middleman

предупреждавам
предупредѣ, ѣ, ѣх
прѣвечер

to notify (in advance)

причина f.
раздѣлям се
раздѣля се, ѣ се, ѣх се
ранен, ранна, о, и
ругѣя, е, ѣх
сдобрявам се
сдобря се, ѣ се, ѣх се
скарвам се
скарвам се
скарване п.
сладкарница f.

towards evening, at night-
fall

reason, cause
to part company

сми́сьл м.
нѣма сми́сьл

early
to abuse, to scold
to make up (a quarrel), to
make friends again
to quarrel

сѣгласен сѣм
уж
цел f. with art. целта́

quarrel
pastry shop, coffee shop
(where pastries are served)
sense, meaning
It is no good (use) There
is no point
to agree
as if
purpose, goal

LESSON 78

РИЛСКИЯТ МАНАСТИР

СЕДЕМДЕСЕТ И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 79

LESSON 79

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Verbs - Impersonal Action

1.

Аз искам да пия
Пие ми се.

Аз искам да пуша.
Пуши ми се.

Аз искам да пия.
Аз искам да пуша.

Пие ми се.
Пуши ми се.

играя на карти, ям, спя,
чета, уча, ходя на кино

2.

Аз не искам да пия.
Не ми се пие.

Аз не искам да пуша.
Не ми се пуши.

Аз не искам да пия.
Аз не искам да пуша.

Не ми се пие.
Не ми се пуши.

ям, уча, пиша, спя, чета,
ходя на кино, играя на карти,
пея и т. н.

LESSON 79

3.

Ти искаш да пиеш.
Пие ти се.

Ти искаш да пиеш.

Пие ти се.

пуша, работя, уча и т. н.

4.

Ти не искаш да пиеш.
Не ти се пие.

Ти не искаш да пиеш.

Не ти се пие.

работя, уча, чета, пиша
и т. н.

5.

Пие ми се.
Не ми се пие.

Пие ли ти се?

Да, пие ми се.
Не, не ми се пие.
Да, пие ти се.
Не, не ти се пие.

Пие ли ми се?

пуша, спя, играя на
карти, работя, пея, сви-
ря на пиано, танцувам, ям
и т. н.

6.

Пие ли се.
Пие ли ти се?

LESSON 79

Пиеш ти се.

1-ви ст.:

Пиеш ли ти се?

2-ри ст.:

Да,

Не,

7.

Пиеш ми се сега.

Пиеше ми се преди малко.
тази сутрин
вчера.

Пиеш ми се сега.

Пиеше ми се преди малко.
вчера
и т. н.

Пуши ми се сега.

Ходи ми се на кино сега.
и т. н.

8.

Пиеш ли ти се?

Не ти ли се пиеш?

Пиеше ли ти се преди малко.

Не ти ли се пиеше преди
малко?

Пиеш ти се.

Не ти се пиеш.

и т. н.

Пиеш ли ти се?

Не ти ли се пиеш?

9.

Пиеш ми се.

Пиеш ми се на мен.

На мен ми се пиеш.

Пиеш ли ти се?

и т. н.

Да, пиеш ми се.

Да, пиеш ми се на мен.

Да, на мен ми се пиеш.

LESSON 79

10.

Не ми се пие.
Не ми се пие на мен.
На мен не ми се пие.

Пие ли ти се?
и т. н.

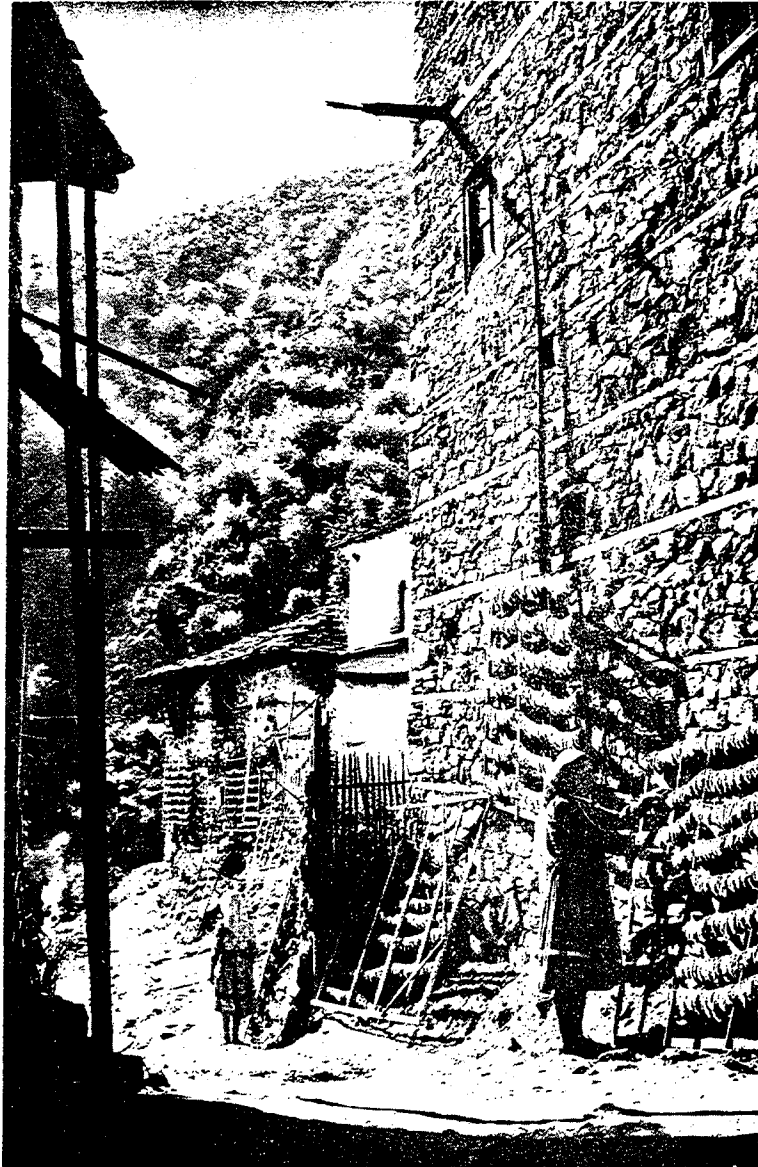
Не, не ми се пие.
Не, не ми се пие на мен.
Не, на мен не ми се пие.

/Да се разработят по горния начин останалите къси и двойни дателни местоимения./

Да се упражнят също така и следните изрази:

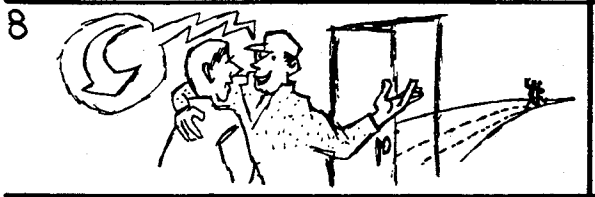
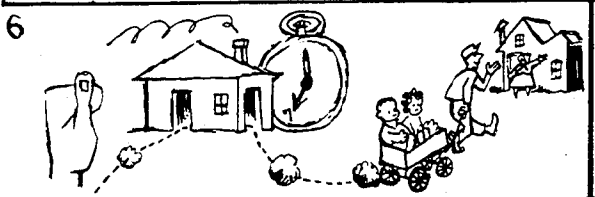
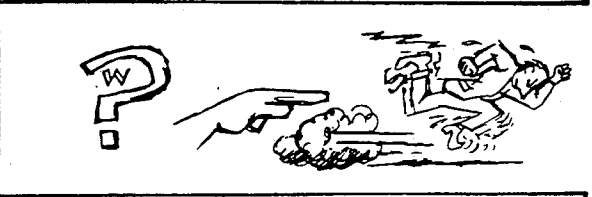
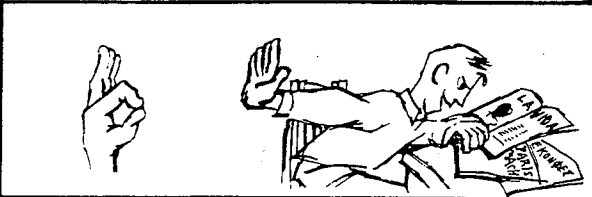
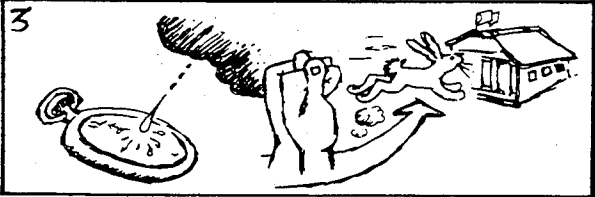
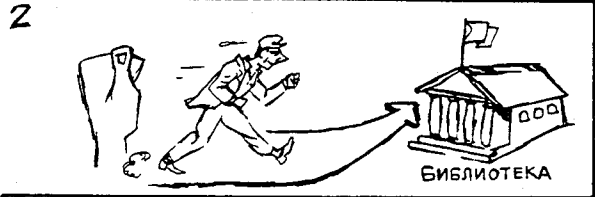
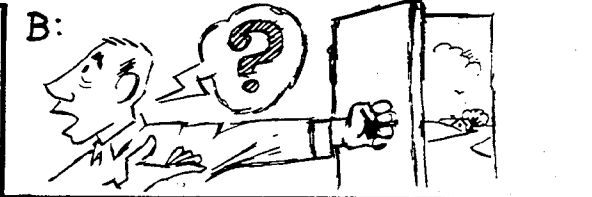
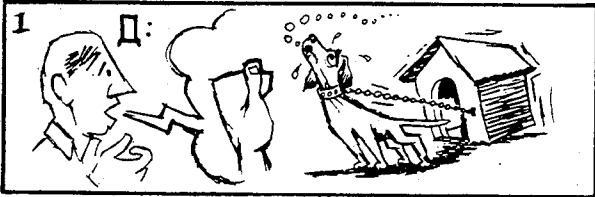
иска/ше/ му/й,им,ми/ се да....., не ми се стои
/стоеше/ вече в къщи.

LESSON 79

Сушене на тютюн

LESSON 79

УРОК 79 - РАЗГОВОР

НА ХАЛВА У БАБА СТАНКА

Драгян:

Васил:

- Не ми се стои вече в къщи.
 - 5 - Какво искаш да правиш?
 - Искан ми се да отида до библиотеката.
 - Струва ми се, че ще вали. Гърми се и се святка.
 - Абе докато завали, можем да отскочим до библиотеката.
 - 10 - Добре. На мен тукмо ми се четат чуждестранни списания.
 - Хайде да побързаеме, че ще се стъмни скоро.
 - 15 - Скъсиха се дните. Мръква се рано и се съмва късно.
 - Хайде да вървиме, че няма време.
 - Защо бързаш толкова много?
 - Трябва да съм в 7 ч. в къщи. Ще заведа децата у баба им.
 - 20 - Чини ми се, че баба им Станка пак е направила халва от грис.
 - Прав си. На децата им се ядеше много халва, та я помолех да им направи за довечера.
 - 25 - И на мен ми се приеде. Да дойда ли и аз?
 - Ела, щом искаш. Ще ми правиш компания.
 - Щом е за халва, с най-голямо удоволствие.
-
4. Не ми се стои вече в къщи. = I don't feel like staying home any longer.
7. Струва ми се, че ще вали. = It seems to me that it is going to rain.
25. Да дойда ли и аз? = Should I come, too?
27. Щом е за халва, =...since we are going to eat halvah!

LESSON 79

ГРАМАТИКА

REFLEXIVE VERBS - IMPERSONAL ACTION.

I. There are some reflexive verbs which are used in 3rd person singular. In these cases the English personal subject, if any, is expressed by the dative in Bulgarian.

1. Dative

Игрáе му се.

He feels like playing. He wants to play.

Игрáеше му се.

He felt like playing.

2. Double Dative

Игрáе му се на Ивáн.
На Ивáн му се игрáе.

Ivan feels like playing.
Ivan wants to play.

Игрáе му се на нéго.
На нéго му се игрáе.

He feels like playing. He wants to play.

Further examples:

Игрáе ѝ се.
Игрáе ѝ се на нея.
На нея ѝ се игрáе.

She feels like playing. She wants to play.

Игрáе им се.
Игрáе им се на тях.
На тях им се игрáе.

They feel like playing. They want to play.

Иска ми се /да.../

I want to; I have a desire (to do something).

LESSON 79

Пи́е ми се.

I feel like drinking. I have a desire to drink.

Пу́ши ми се.

I feel like smoking. I want to smoke.

Рабо́ти ми се.

I feel like working. I want to work.

Спи ми се.

I feel like sleeping. I am sleepy.

Стру́ва ми се.
Чи́ни ми се.

It seems to me.

На семе́йство Ива́нови посто-
я́нно им се игра́е на ка́рти.

The family Ivanov wants to play cards constantly.

Когáто бях бо́лен, искаше ми
се да ям ба́ница.

When I was sick, I had the desire to eat pie.

Когáто и да ви́ди ви́но, мно́го
му се пи́е.

Whenever he sees wine, he has a desire to drink (feels like drinking).

След изпита в пе́тък мно́го ни
се пу́шеше.

After the examination on Friday, we had a desire to smoke.

В четве́ртък и пе́тък няма да
ни се рабо́ти.

On Thursday and Friday, we won't feel like working.

След последната ата́ка на вой-
ни́ците мно́го им се спеше.

After the last attack, the soldiers were very sleepy.

LESSON 79

Стру́ва ми се /чи́ни ми се/, It seems to me that it is
че навън е облачно и мрачно. cloudy and dark outside.

II. Some other reflexive verbs with an impersonal action are:

гърми се	It thunders; it is thundering.
святка се	It lightens; it is lightning.
мръква се	It is getting dark.
съмва се	It dawns; it is getting (to be) daylight.
чу́ка се	Someone knocks; someone is knocking.

Examples:

Снощи <u>се гърмеше</u> много, преди да завали дъжд.	Last night it thundered a lot before it began to rain.
Навън <u>се святка</u> и гърми.	It is thundering and lightning outside.
През този месец много рано <u>се мръква</u> .	During this month it gets dark very early.
Само след два часа <u>ще се съмне</u> .	After only two hours it will get daylight.
Я виж, кой идва! <u>Чу́ка се</u> на вратата.	See, who is coming! Someone is knocking at the door.

LESSON 79

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Verbs - Impersonal Action

1.

Стои ли ти се в къщи?

Да, стои ми се.
Стои ли ти се в къщи?
Да, стои ми се.

пия, пуша, спя, уча, ям,
играя на карти, пея,
танцувам и т. н.

Пие ли ти се?
Да, пие ми се.

2.

Ходи ли ти се на кино?

Не, не ми се ходи на кино.
Ходи ми се на театър.

работя, пуша и т. н.

Работи ли ти се?
Не, не ми се работи.
Спи ми се, чете ми се
и т. н.

3.

Ти искаш ли да играеш на
карти?
и т. н.

Не ми се играе на карти.
Ходи ми се на концерт.

4.

Пие ли се на Иван?

Радка, децата, ви, ни, ми,
студентите и т. н.

Не, не му се пие.
Яде му се.
Пие ли се на Радка?
Не, не ѝ се пие.
Яде ѝ се. и т. н.

отивам до библиотеката,
стоя в къщи, искам да.....
и т. н.

5.

Яде ли им се на децата?

Надя, Стоян, ви, ни, ти
и т. н.

Да, на тях им се яде.
Да, яде им се на тях.

Яде ли им се на децата?
на тях

Да,

Стои ли му се в къщи на Иван?
Ходи ли ти се до библиотека-
та на теб?

Спи ли Ви се много на Вас?
Спеше ли ѝ се на нея, когато
се върна от кино снощи?

Иска ли ти се да

Искаше ли му се да

и т. н.

Ядеше ли им се

6.

Ходи ли ви се на кино на вас?
На вас ходи ли

Ходеше ли ви се

и т. н.

Не, на нас не ни се ходи
на кино.

Да, на нас ни се ходи на ...

7.

Ще вали ли?

Къде е Боян?

Какво прави Драган в стаята?
и т. н.

Струва ми се, че ще вали.
На мен ми се струва, че...
Струва ми се, че е в къ-
щи.

на училище
и т. н.

LESSON 79

7.

Кога се съмва зиме?

през лятото

през есента

се стъмва

се мръква

Святка ли се навън?

Святкаше ли се, преди да завали дъжд?

Гърмеше ли се,.....

Тази покрита чешма е една от старите архитектурни паметници в Шумен

LESSON 79

ЧЕТИВО

Драган работеше в Българската телеграфна агенция /БТА/. Работното му време беше от 8 ч. сутрин до 12 ч. и от 2 ч. до 6 ч. следобед. Обедната му почивка траеше два часа. Той много обичаше да чете и затова често през време на обедната си почивка или след работа отиваше в библиотеката, която беше наблизо. Там той преглеждаше новите вестници и списанията.

Един ден, след като се върна от работа в къщи и се навечеря, приятелят му Васил му дойде на гости.¹ Дватамата поговориха около половин час. На Драган не му се стоеше в къщи. Искаше му се да се поразходи и да отиде в библиотеката. Струваше му се обаче, че ще вали. Гърмеше се и се святакаше. Мислеше, че докато завали, двамата ще имат време да отскочат до библиотеката. Той попита приятеля си дали иска да го придружи. Васил веднага се съгласи, защото на него му се чехтяха чуждестранни списания.

Трябваше да побързат, защото скоро щеше да се стъмни.² Дните се бяха скъсили. Мръкваше се рано и се съмваше късно. Драган помоли Васил да вървят по-бързо, защото след като се върнел от библиотеката той трябвало да заведе децата у баба им Станка. На тях много им се ядяло халва от грис. Баба им правела чудесна халва. Затова Драган два дена по-рано бил я помолил да им приготви халва за тази вечер. Когато Драган спомена халвата, на Васил му се прияде много. Той с удоволствие прие поканата на Драган да му прави компания.

В библиотеката те стояха само половин час. Върнаха се в дома на Драган, взеха децата и отидоха у баба им. Там всички се насладиха на чудесно приготвената

-
1. Васил му дойде на гости = Vasil came to visit him.
 2. щеше да се стъмни = It was going to get dark.

LESSON 79

ВЪПРОСИ

1. Къде работеше Драган като чиновник?
2. Кога му беше работното време?
3. Колко часа траеше обедната му почивка?
4. Защо отиваше той често в библиотеката?
5. Кога отиваше той обикновено в библиотеката?
6. Какво преглеждаше той там?
7. Кой му дойде на гости един ден?
8. Кога му дойде на гости приятелят му Васил?
9. Стоеше ли му се на Драган в къщи?
10. Какво му се искаше да направи?
11. Струваше ли му се, че ще вали?
12. Защо му се струваше на Драган, че ще вали?
13. Къде можеха двамата приятели да отидат, преди да завали?
14. Защо Васил се съгласи да придружи Драган до библиотеката?
15. Защо трябваше те да побързат?
16. Защо Драган помоли Васил да вървят по-бързо?
17. Какво им се ядяло на децата?
18. Каква халва правела баба им Станка?

LESSON 79

19. Защо му се прияде на Васил много?
20. Защо Васил прие с удоволствие поканата на Драган да му прави компания?
21. Колко време стояха двамата в библиотеката?
22. Къде отидоха те след това?
23. На какво се насладиха всички у баба Станка?

Язовир "Искър"

LESSON 79

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Отговорете на въпроси:

4, 10, 12, 14, 15, 16, 20.

Част II.

Разправете със свои думи четивото
на урока.

LESSON 79

РЕЧНИК

агѣнция f.	agency
телеграфна агѣнция	news agency
библиотека f.	library
грис m.	semolina, farina
гърми се	till, until
докато	company
компания f.	to keep someone company
права компания на някого	
мръква се	It gets dark (at nightfall).
мръкне се	
мръкна се	
неудобен, бна, о, и	uncomfortable, inconvenient
неудобно ми е	I feel awkward (ill at ease).
отскочам /до/	to go quickly (to)
отскоча, и, их	
права, и, их	to make
направа	
прияжда ми се	I feel like eating;
прияде ми се	I start to feel hungry.
работен, тна, о, и	work, working
работно време	working (business, office) hours
святка се	It is lightening; there are flashes of lightening
скоро	soon
скъсявам	to shorten
скъся, и, их	
скъсявам се	to get (become) short (er)
споменавам /за/	to mention
спомена, е, ах	
струва ми се	it seems to me
струва му се /ни и т.н./	it seems to him (to her, to us, etc.)
съмва се	it dawns
съмне се	
съмна се	
телеграфен, фна, о, и	news agency
телеграфна агѣнция	
тъкмо adv.	just

LESSON 79

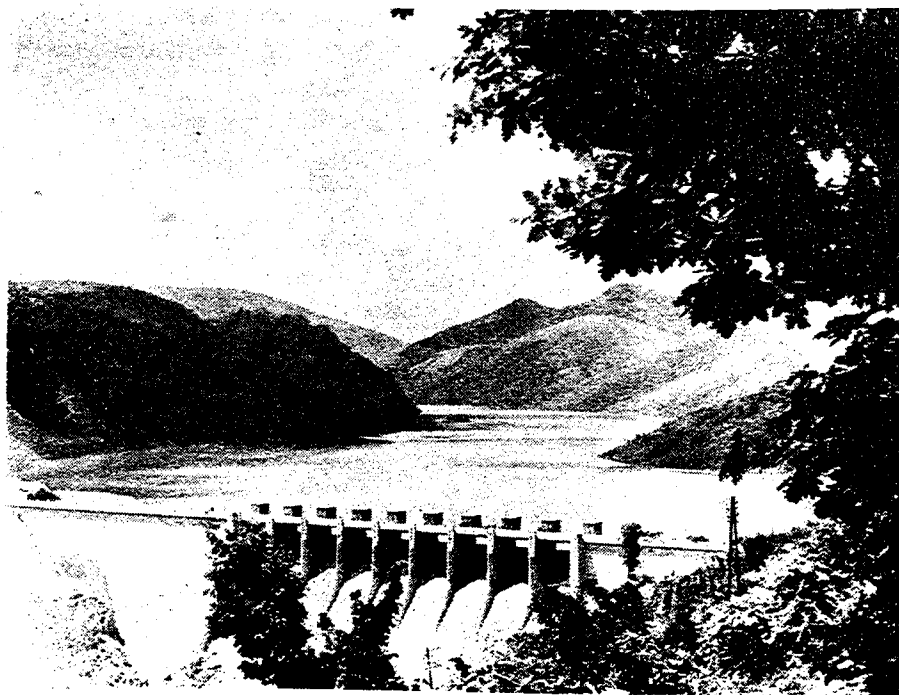
халва́
халва́ от грис

halvah

a special kind of halvah
made of farina fried in
butter and poured over
with sugar syrup (usually
made at home)

чини ми се
чуждестра́нен, нна, о, и
щом

it seems to me
foreign
if, since, as

Стената на язовир „Стуоек кладенец“

О С Е М Д Е С Е Т И У Р О К

L E S S O N 8 0

LESSON 80

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Future in the Past

1.

Аз ще уча довечера.
Аз щях да уча снощи, но не
можах.

Аз ще пиша довечера.
Аз щях да пиша снощи, но не
можах.

Аз щях да уча снощи, но не
можах.
Аз щях да пиша писма снощи,
но не можах.
Аз щях да си легна рано,....
Щях да отида на театър,....
Щях да купя обувки вчера, но
нямах достатъчно пари.
и т. н.

Аз щях да уча снощи, но не
можах.
Аз щях да пиша писма снощи,
но не можах.
и т. н.

2.

Аз ще уча довечера.
Снощи

Аз ще ходя на курорт това
лято.
Миналото лято

Ще замина за Пловдив утре.
Завчера.....

Аз щях да уча снощи,
но не можах.
но нямах време

.....но нямах достатъчно
пари.

LESSON 80

Ще си купя автомобил на па-
наира.
Ще му върна парите, които ми
даде на заем.
Ще ѝ дам пари на заем.
и т. н.

/по-горните две упражнения да се разработят: ти, той, тя
ние, вие, те/

3.

Довечера аз няма да уча.
Снощи аз нямаше да уча,
но учих.

Довечера те няма да учат.
Снощи те нямаше да учат,
но учиха.

Довечера аз няма да уча.
Снощи аз

Довечера аз няма да уча.
Снощи аз нямаше да уча,
но учих.

Довечера те
Снощи те

ти, вие, той, Радка,
ние, и т. н.

работя, ходя на курорт,
заминавам за Пловдив,
върщам пари и т. н.

4.

Нали щеше да заминеш за
Пловдив?

вие, те, ние, брат ти,
Христова, Христови
и т. н.

Аз нямаше да замина.
Той /те, тя и т.н./ щеше
да заmine.

1. Нали щяхте да заминете
за Пловдив?
2. Ние нямаше да заминеме.
те /той, аз, ти и т.н./.....

LESSON 80

ще купя цивилен костюм
ще му върна парите
ще му дам пари на заем
ще ходя на курорт
ще отида на панаира
и т. н.

5.

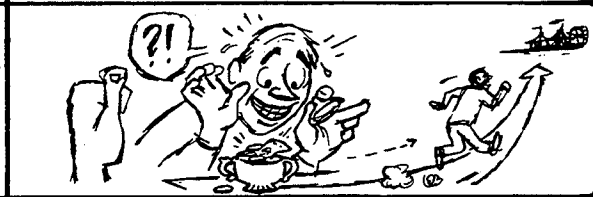
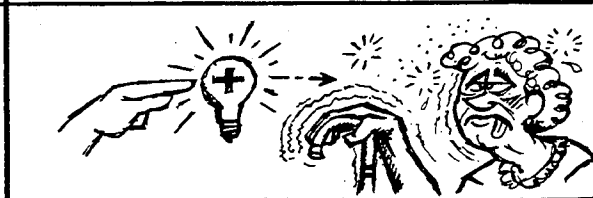
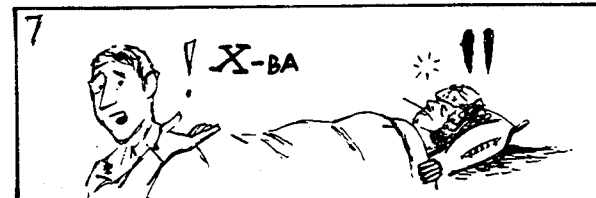
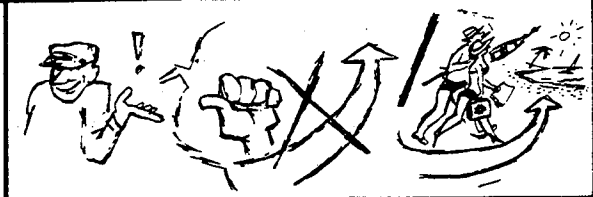
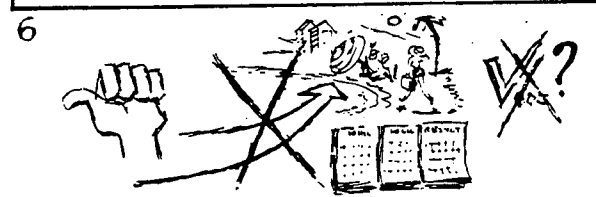
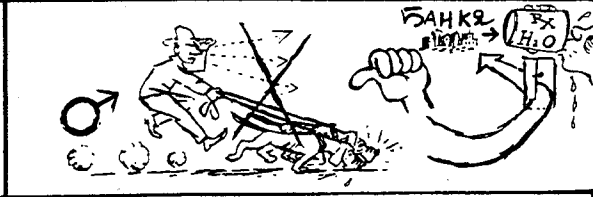
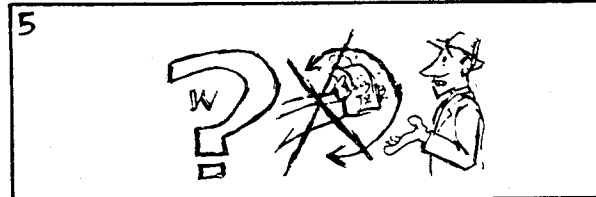
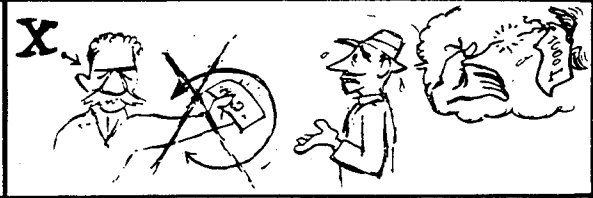
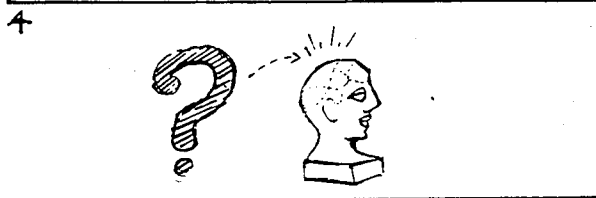
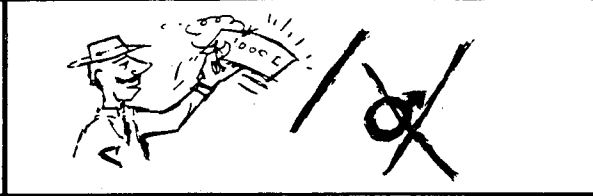
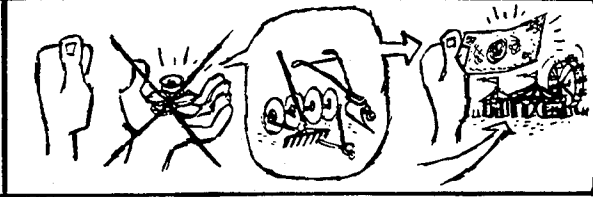
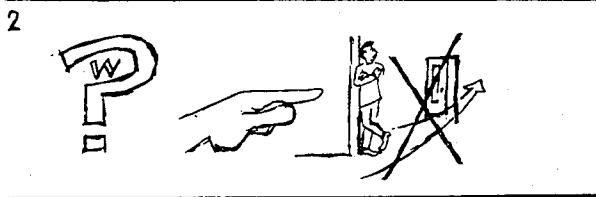
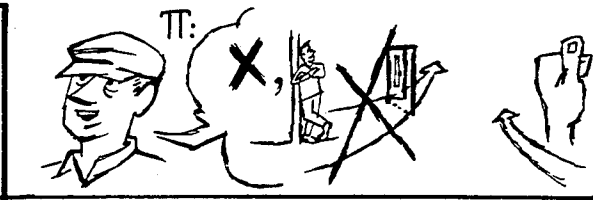
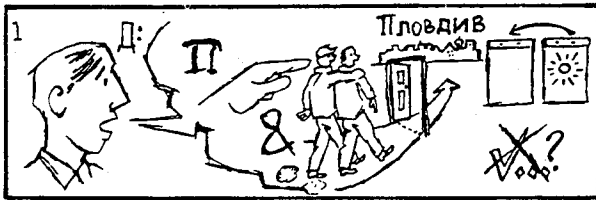
Нали нямаше да ходиш у Х...? 1. Абе, нямаше да ходя, но
отидох.
Нали нямаше да ходиш у
Х....?
2. Абе, нямаше да ходя,
но.....

Нали нямаше да заминат за
Варна?

да пишат домашната работа
да учат разговора на урока
да купят тази къща

и т. н.

LESSON 80

УРОК 80 - РАЗГОВОР

ПАРИ НА ЗАЕМ

Драган:

Пётър:

- 5 - Налі, нали́ вчѐра ти и брат ти щѣхте да
заминете за Пловдив?
- Не, той нямаше да замине. Само аз щях
да замина.
- 10 - Защо не замина?
- Нямах достатъчно пари.
- Налі Стоян щеше да ти даде 100 лева на
заем.
- Щеше да ми даде, но не ми даде.
- 15 - Коя беше причината?
- Христови не му върнаха парите, които той
им беше дал на заем.
- Защо не му ги върнаха?
- Не ги намерил. Заминали на бани в Банкя.
- 20 - Налі нямаше да ходят на курорт това лято?
- Абе, нямаше да ходят, но отишли.
- Сигурно Христова пак не се е чувствувала
добре.
- Налі знаеш, че тя си е болнава.
- 25 - Какво ще правиш сега? Ще отидеш ли на па-
найра?
- Ако намеря пари, ще отида.
-
4. нали.....щяхте да заминете за Пловдив? =
You were leaving for Plovdiv; weren't you?
23. Налі знаеш, че..= Don't you know that?

LESSON 80

ГРАМАТИКА

FUTURE IN THE PAST

The future in the past tense is formed by the imperfect of the verb ща: щях, щеше, щеше, щяхме, щяхте, щяха - and the present tense of the corresponding verb. The negative form takes the negation не, or more frequently the 3rd person, imperfect tense of the verb нямам; нямаше, which is used for all persons and numbers of the tense. The forms щях, щеше, щеше, щяхме, щяхте, щяха, нямаше are connected with the present tense by means of the conjunction да.

Positive

аз щях да пиша
ти щеше да пишеш
той щеше да пише

ние щяхме да пишем
вие щяхте да пишете
те щяха да пишат

I would have written
or
I was going to write

Negative

аз нямаше да пиша
ти нямаше да пишеш
той нямаше да пише

ние нямаше да пишем
вие нямаше да пишете
те нямаше да пишат

I wouldn't have written
or
I was not going to write

Note:

The negative forms не щях да, не щеше да....., etc. are also used.

LESSON 80

The future in the past expresses an action which:

a. had taken place after another action in the past.

Войниците заеха позицията,
от която щяха да започнат
атаката.

The soldiers occupied the
position from which they
were going to begin the
attack - would have begun
the attack.

b. had taken place before another action in the past.

Филмът, който Вие щяхте да
видите снощи, беше изпратен
днес в друг град.

The film you were going to
see last night, was sent to
another town today. The
film you would have seen
last night, was sent to an-
other town today.

Examples:

Вие щяхте да заминете за
Пловдив вчера.

You were going to leave
(you would have left) for
Plovdiv yesterday.

Аз щях да замина.

I was going to leave.
(I would have left).

Той щеше да ми даде пари на
заем, но не ми даде.

He was going to loan some
money to me, but didn't.

Те нямаше /не щяха/ да ходят
в Банка, но отидоха.

They were not going (to go)
to Bankya, but went.

Те щяха да му върнат парите,
който той им беше дал на
заем.

They were going to give him
back the money which he had
loaned them.

LESSON 80

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Future in the Past

1.

Нали щеше да заминеш за
София вчера?

те, вие, Христови, Хрис-
тов, Христова и т. н.

1. Щях да замина, но не
заминах.

Нали щяха да заминат
за.....?

2. Щяха да заминат, но не
заминаха.

Нали щяха да купят земедел-
ски сечива?
той, ние.....

Нали тя щеше да намери до-
статъчно пари?

Нали щяха да ти дадат 10,000
лева на заем?

Нали щяхме да ѝ върнеме па-
рите?

Нали ти щеше да ходиш на ку-
рорт това лято?

Нали щеше да заведеш децата
на кино?

Нали щеше да занесеш докумен-
тите в Министерството на
търговията?

Нали щяха да ми донесат малко
баница?

Нали тя щеше да доведе деца-
та тук?

и т. н.

LESSON 80

2.

Нали щеше да учиш снощи?
Защо не учи?

те, вие.....

и т. н.

1. Щях да уча, но не учих.
Защото.....

Нали щяха да учат снощи?

2. Щяха да учат, но не учи-
ха.

1. Защо не учиха?

2. Защото.....

3.

Нали Христови нямаше да хо-
дят на курорт това лято?

Нямаше да ходят, но чух, че
отишли.

1. Нали Христова нямаше да
ходи на курорт?

2. Нямаше да ходи, но чух,
че отишла.

Нали нямаше да му даваш
пари на заем?

Нали те нямаше да купуват
нови земеделски сечива?

Нали нямаше да ходиш на Плов-
дивския мострен панаир?
Защо отиде?

Нали Вие нямаше да търсите
пари на заем?

Нали вие нямаше да ходите в
Пловдив, преди да открият
панаира?

Нали той нямаше да ти послужи
с пари?

и т. н.

LESSON 80

ЧЕТИВО

Петър възнамеряваше да си купи нови инструменти.

Той знаеше, че на Пловдивския мострен панаир можеше да намери по-хубави и по-евтини. Там всяка година донасяха най-различни стоки от цяла Европа.

Той нямаше достатъчно пари. Трябваша му ¹ още 100 лева. Затова той потърси приятеля си Стоян, за да вземе от него. Стоян нямаше никакви пари в момента. Обеща, обаче, да намери и да му даде 100 лева на заем.

Петър щеше да замине за Пловдив, веднага след откриването на панаира. Стоян, обаче, не му донесе никакви пари. Затова той отиде при него, за да разбере какво става.

Стоян искаше да послужи на приятеля си. Той беше търсил пари от различни места. Най-после той си спомни, че беше дал пари на заем на Христови и отиде у тях. Те щяха да му върнат парите, които той им беше дал на заем, обаче, не ги намери в къщи. От приятели той разбра, ² че Христова, която от дълго време беше болнава, в последно време пак не се чувствувала добре, затова те отишли на бани в Банкя. Стоян каза това на Петър. Той съжеляваше, че не може да му послужи.

Петър не губеше надежда. ³ Продължи да търси пари. Щеше на всяка цена да замине за Пловдив, но трябваше да намери 100 лева. Не можа, обаче, да намери пари и не отиде на панаира.

Петър си купи нови инструменти по-късно. Купи си трион, чук, две лопати, един търнокоп и няколко кила гвоздеи. Те бяха много по-скъпи от тези, които той щеше да купи на международния мострен панаир в Пловдив.

1. Трябваша му още 100 лева = He needed 100 leva more.

2. От приятели той разбра = He found out from friends.

3. Петър не губеше надежда = Peter wasn't giving up any hope.

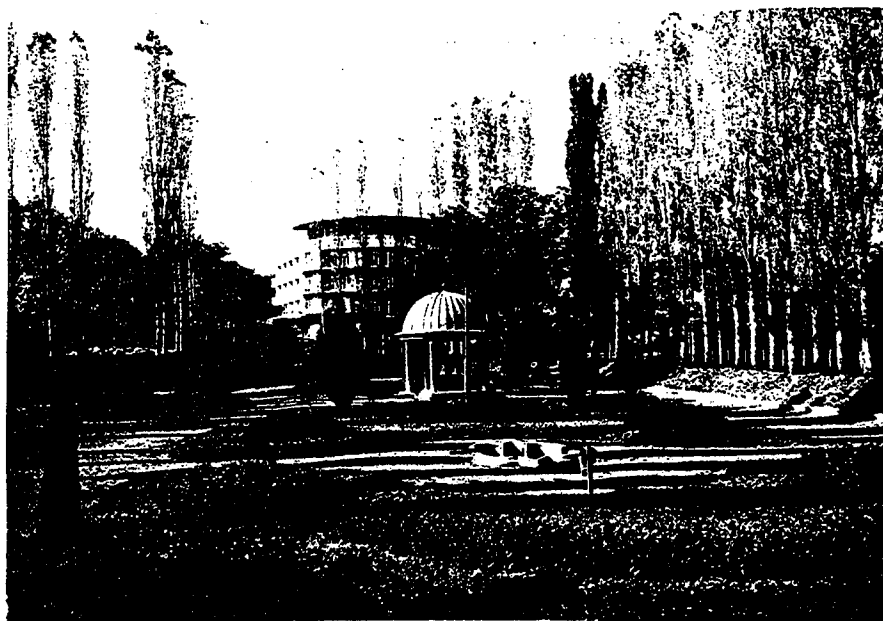
LESSON 80

ВЪПРОСИ

1. Какво възнамеряваше да си купи Петър?
2. Защо Петър искаше да посети Пловдивския мострен панаир?
3. Той имаше ли достатъчно пари да купи това които му трябваше?
4. Колко лева му трябваха още на Петър?
5. Защо потърси той приятеля си Стоян?
6. Стоян имаше ли пари в момента?
7. Какво обеща той на Петър?
8. Кога щеше да замине Петър за Пловдив?
9. Защо Петър отиде пак при Стоян?
10. Стоян искаше ли да послужи на приятели си?
11. Къде беше търсил пари той?
12. Какво си спомни Стоян най-последно?
13. Защо Стоян отиде у Христови?
14. На кого беше дал пари на заем Стоян?
15. Какво разбра той от приятели?
16. Защо отишли Христови в Банкя?
17. Петър губеше ли надежда?
18. Какво продължи да търси той?

LESSON 80

19. Какво искаше да направи на всяка цена?
20. Защо Петър не отиде на панаира?
21. Какво си купи Петър по-късно?
22. Какво купи той?
23. Защо Петър купи само тези неща?

Минералните бани в с.Банкя

LESSON 80

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси:

2, 4, 5, 13, 15, 20, 22.

Част II

Разправете със свои думи

четивото на урока.

Улица в старата част на гр. Пловдив

LESSON 80

РЕЧНИК

ба́ня f. отíвам на ба́ни	bath to go take a water-cure (undergo hydro-therapeutic treatment)
болна́в, а, о, и възнамеря́вам гво́здей m.pl. гво́здеи after num. гво́здея земеде́лски, а, о, и лопа́та f. ни́какъв, ква, о, и	ailing to intend nail agricultural, farm shovel 1. no (with a verb used positively) 2. any (with a verb used negatively) I haven't got any money. I have got no money.
ня́мам ни́какви па́ри	opening last lately tool, instrument saw pick search looking for money to borrow
открива́не n. после́ден, дна, о, и в после́дно вре́ме сечиво́ n.pl. сечива́ трибн m.pl. трибни търноко́п m. търсене́ n. търсене́ пари́ на за́ем це́на f. на вся́ка це́на	price by all means, at all cost
чу́к m.pl. чу́кове aft.num. чу́ка	hammer

LESSON 80

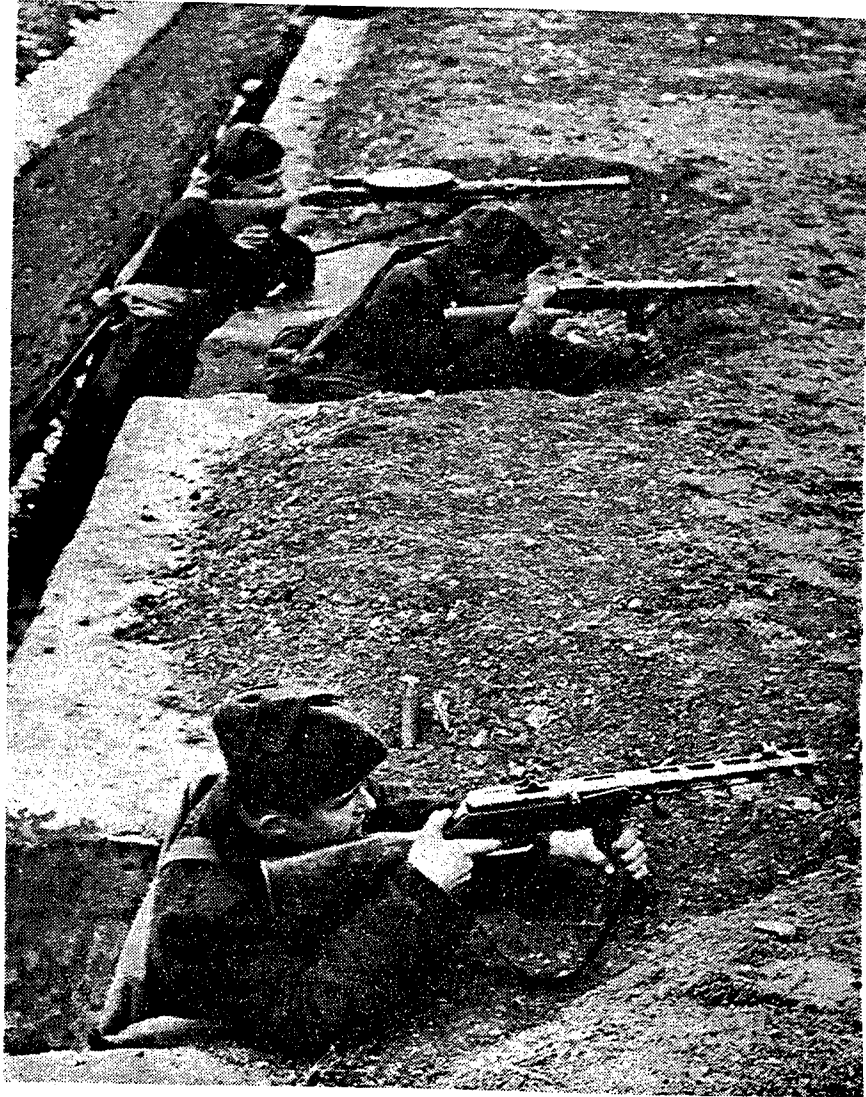

Софийска улица

О С Е М Д Е С Е Т И П Ъ Р В И У Р О К

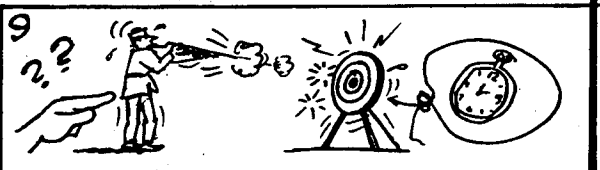
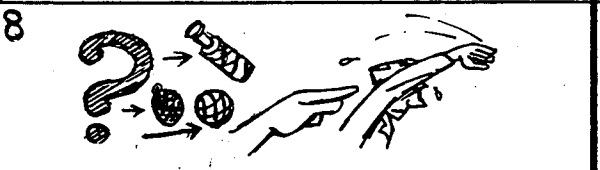
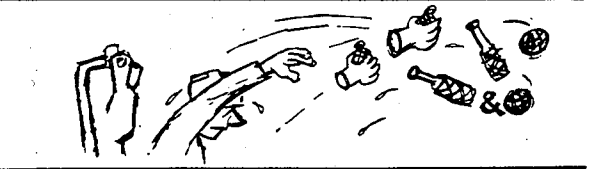
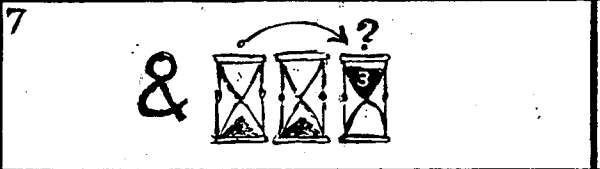
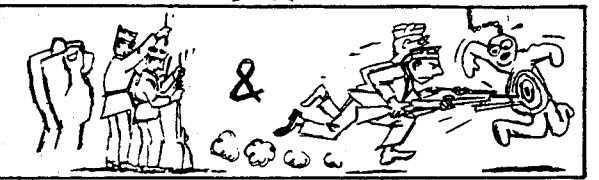
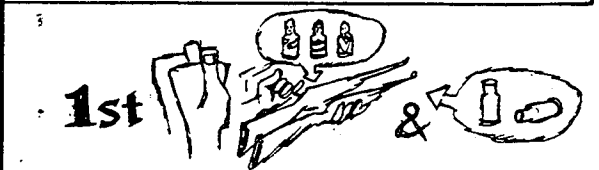
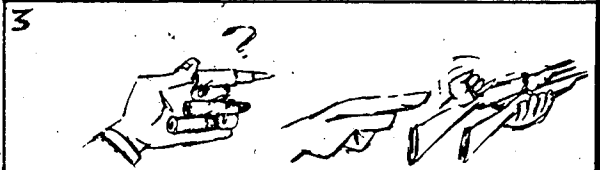
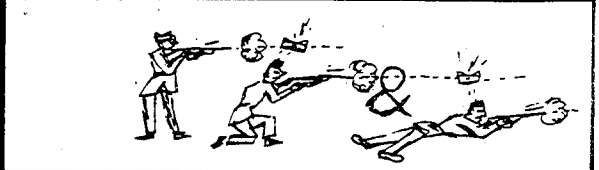
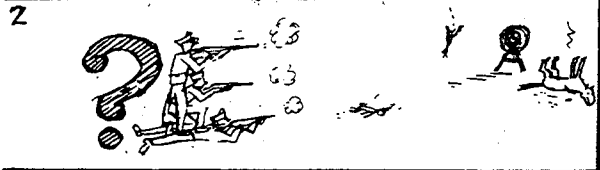
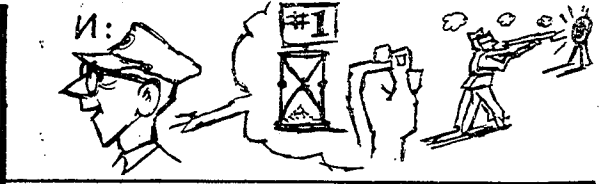
L E S S O N 8 1

LESSON 81

Пехотинци в отбрана

LESSON 81

УРОК 81 - РАЗГОВОР

ВОЕННА ПОДГОТОВКА

Георги:

Иван:

- 5 - Какви занятия имахте тази сутрин
Иване?
- Първия час имахме обучение с оръжие.
- Кой положения за стрелба използвахте?
- Стоешком, на колене и лежишком.
- 10 - С какви патрони пълнехте оръжието си?
- Най-напред го пълнехме с учебни, а после
с маневрени патрони.
- По какво се мерехте?
- Мерехме се по мерните точки на мишени
образец № 16.
- 15 - В какво се обучаваште втория час?
- В бой с нож.
- По какъв начин извършвахте това упражнение?
- Поставахме нож на оръжието, нападахме
и мушкахме чукула.
- 20 - А третия час?
- Хвърляхме ръчни гранати: бухалки и сферични.
- Какви ръчни гранати имахте?
- Нападателни и отбранителни.
- 25 - Ти улучваше ли целите винаги?
- Да, гранатите ми попадаха в целите или
близо до тях.

LESSON 81

ЧЕТИВО

Иван и Георги са добри приятели от детинство. И двамата са на военна служба в един пехотен полк. Те, обаче, служат в различни роти.

Една вечер, след свършване на занятията, двамата се срещат в двора на казармата. Георги иска да знае какви занятия е имал Иван през деня. Иван му казва, че първия час те имали учение с оръжие. Те се учили как да заемат положения за стрелба. Използвали три положения за стрелба: стоешком, лежешком и на колене. Най-напред те пълнели оръжието си с учебни патрони, а после с маневрени патрони. Те се мерели по мерните точки на мишени образец № 16.

Втория час те имали учение по бой с нож. Те поставяли най-напред ножовете на оръжието си. След това нападали и мушкали чучула.

Третия час те хвърляли ръчни гранати: бухалки и сферични и. Използвали нападателни и отбранителни гранати. Към края на часа те се упражнявали в поставяне на учебни запалки в гранатите.

Иван бил много добър в хвърляне на гранати. Неговите гранати падали почти винаги в целите. Само няколко от тях паднали близо до тях.

LESSON 81

ВЪПРОСИ

1. Откога са приятели Иван и Георги?
2. Къде са на служба двамата?
3. В една и съща ли рота служат те?
4. Къде се срещат двамата приятели една вечер?
5. Какво иска да знае Георги?
6. Какво правели първия час според Иван?
7. Какво учили?
8. Какви положения за стрелба използвали?
9. С какви патрони пълнели оръжието си?
10. По какво се мерели те?
11. Какво учение имали втория час?
12. Какво поставяли най-напред на оръжието си?
13. Какво правели, след като поставяли ножовете на оръжието си?
14. В какво се обучавали третия час?
15. Какви гранати използвали?
16. В какво се упражнявали към края на третия час?
17. Защо Иван мислел, че бил много добър в хвърляне на гранати?
18. Къде падали почти винаги неговите гранати?

LESSON 81

ДОМАШНА РАБОТА

Част 1

Отговорете на въпроси: 1, 2, 5, 6,
11, 14, 16, 17.

Част 2

Разкажете какви обучения сте имали
през време на военната си служба.

Капитан Евгени Кръстев знае, че с добре простреляно оръжие неговите
войници ще се научат да поразяват мишените

LESSON 81

РАЗПИТ

1. From which unit are you?
2. Аз съм от 1-а рота на 2-ри батальон.
3. In which squad and which platoon are you?
4. От 3-то отделение на 3-ти взвод.
5. How many squads are there in your platoon?
6. 3 пехотни.
7. What kind of light machine guns have you?
8. Те са руски 7.62 м.м.
9. What is your duty?
10. Стрелец съм.
11. Have you conducted firing?
12. Не, не сме. Правилни сме само обучения в заемане положения за стрелба.
13. What positions did you use during these drills?
14. Стоещком, на колене и лежешком.
15. What other drills have you performed?
16. По бой с нож и хвърляне на ръчни гранати.
17. How many kinds of hand grenades do you have?
18. Два вида: бухалки и сферически.
19. What kind of hand grenades (with a handle) do you have?
20. Нападателни и отбранителни.
21. How long did you practice throwing the grenades, with a handle?
22. Около 20 часа.

LESSON 81

РАЗПИТ

1. От коя част сте?
2. I am from the 1st Co of the 2nd Platoon.
3. От кое отделение и кой взвод сте?
4. The 2nd Squad of the 2nd Platoon.
5. Колко отделения има във взвода Ви?
6. Three infantry.
7. Какви са лѐките Ви картѐчници?
8. They are Russian - 7.62 mm.
9. Каква е Вашата длѐжност?
10. I am a rifleman.
11. Провѐждали ли сте стрелби?
12. No, we have not. We have only conducted drills in taking firing positions.
13. Какви положѐния заѐмахте през време на тѐзи обу-
14. Standing, kneeling, and prone. / чѐния?
15. Какви други занѐтия сте провѐждали?
16. Bayonet drill and throwing hand grenades.
17. Колко вида рѐчни гранати имате?
18. Two kinds: grenades with a handle and spherical.
19. Какви видове рѐчни гранати имате?
20. Offensive and defensive.
21. Колко време сте се обучавали в хвѐрляне на бухалки?
22. About 20 hours.

LESSON 81

РЕЧНИК

бой m.with art. боѣт, боѣ	battle, fight
pl. боевѣ	
бой с нож	battle with bayonet
	here: bayonet practice
бухѣлка f.	hand grenade
длѣжност	duty
заѣмам	to occupy, to take
заѣма, е	
заѣх	
заѣмам положѣние	to take a position
запѣлка f.	lighter; fuse
коляно n.pl. колѣна /колѣнѣ/	knee
на колѣнѣ	kneeling, in a kneeling position, on one's knees
лежешкѣм adv.	prone, in a lying position
манѣврѣн, а, о, и	maneuver
манѣврѣн патрѣн	blank cartridge
мѣрна тѣчка	bull's eye, mark
мѣря се /по/	to aim (at), to take aim (sight) at
мишѣн, м., мишѣна f.	target, shooting-mark
мушкам	to stab, to stick
мушна, е, ах	
нападѣтелен, лна, о, и	attack (-ing), offensive,
нож, ножѣве	knife, dagger, bayonet
образѣц m.pl. образцѣ	type, model
учѣние с орѣжие	rifle drill
отбранѣтелен, лна, о, и	defensive
патрѣн m.	cartridge
учѣбен патрѣн	dummy cartridge
манѣврѣн патрѣн	blank cartridge
положѣние n.	position; situation
положѣние за стрѣлѣ	firing position
попѣдам /в/	to fall (into), to get (into)
попѣдна, е, ах	
попѣдам в целтѣ	to hit the target
пѣлня, и, их	to fill; to load (rifle, etc.)
напѣлня	
стѣешкѣм adv.	standing, in a standing position
сферѣчен, чна, о, и	spherical
сферѣчна рѣчна гранѣта	spherical hand grenade

LESSON 81

точка f.

мерна точка
улучвам
улуча, и, их
учебен, учебна, о, и

учебен патрон
час м.рл. часове
чучело мп. чучула
щик м.рл. щикове

point, dot, period, full stop
(punctuation)
bull's eye
to hit (the target)

dummy, training, drill,
practice
dummy cartridge
period, hour (school, etc.)
bayonet dummy
bayonet

Ефрейтор Марин Мехмедов поразил мишените с най-много попадения

Ефрейтор Илия Георгиев от поделенияето на офицера Цонев е известен автоматчик

LESSON 81

Най-добрите стрелци с карабина бяха от поделенияето на офицера Рашков
На снимката: стрелба с противогази.

О С Е М Д Е С Е Т И В Т О Р И У Р О К

L E S S O N 8 2

LESSON 82

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Conditional Mood

2. Conditional Sentences - Present (Future)

1.

Ще ми дадеш ли двайсет лева
на заем?

Би ли ми дал двайсет лева на
заем?

Ще ми дадеш ли двайсет лева
на заем?

Ще ми помогнеш ли?

Ще ми помагаш ли?

Ще ме закараш ли в болницата?

Ще дойдеш ли с мен на екскур-
зия?

Ще отидеш ли до месаря на
ъгъла да ми купиш месо?

и т. н.

Би ли ми дал двайсет лева
на заем?

Би ли ми помогнал?

2.

Ще ми дадете ли двайсет лева
на заем?

Бихте ли ми дал двайсет лева
на заем?

Ще ми дадете ли двайсет лева
на заем?

Г-н докторе, ще ме прегледате
ли сега?

Ще ми кажете ли това?

Ще ме приеме ли за някол-
ко минути, докторе?

Бихте ли ми дали двайсет
лева на заем?

Г-н докторе, бихте ли ме
прегледали сега?

LESSON 82

Ще ме почакате ли малко?
Ще ми дадете ли чаша вода?
Ще ми дадете ли необходимите
сведения?

и т. н.

3.

Той ще ми даде ли десет лева
на заем?
Той би ли ми дал десет лева
на заем?

Той ще ми даде ли десет лева
на заем?

Тя.....
Те.....
Вие.....

Той би ли ми дал десет лева
на заем?

Тя би ли ми дала.....
Те биха ли ми дали.....
Вие бихте ли ми дали.....

Тя ще ми преведе ли писмото?
Лекарят ще ме прегледа ли?
приеме
Те ще ми разкажат ли как
стана катастрофата?
Тя ще каже ли това на мъжа си?

и т. н.

4.

Аз ще пиша писма довечера.
Аз ще пиша писма довечера,
ако имам време.

Ще пишете ли писма довечера? Ще пиша писма, ако имам
време.

учите ли
отидете ли на театър
на кино
на концерт
на танцова забава
на гости у Х.....
на черква

той, те, ние, ти, тя, вие

LESSON 82

Лекарят ще ме приеме ли, ако
почакам четвърт час?
Ще ме прегледат ли, ако отида
в болницата сега?

и т. н.

5.

Аз ще купя къща, ако имам
пари.

Аз може би ще купя къща, ако
имам пари.

Аз бих купил къща, ако имам
пари.

Аз може би ще купя къща, ако имам пари. Аз бих купил къща, ако имам пари.

Ако имам пари, може би ще
купя къща.

Може би ще си купя автомобил,
ако ми останат достатъчно
пари.

Вероятно ще дойда, ако ми
остане време.

Може би ще отида у Христови,
ако ме поканят.

Лекарят вероятно ще Ви приеме,
ако има време.

Ако го видя, може би ще поискам
от него пари на заем.

Тя може би ще му каже, ако го види.

Ако ги видят, те вероятно ще им
разкажат за катастрофата.

Ние вероятно ще отидеме на Витоша,
ако те дойдат.

и т. н.

LESSON 82

6.

Ще купиш ли къщата, ако
намериш пари?

Ако намеря пари, ще я купя.

Ако намеря пари, бих я
купил.

Ще я купя, ако.....

Бих я купил, ако.....

Ще ме прегледа ли лекарят,
ако го почакам?

Ще поканиш ли Христова, ако
се върне навреме от село?

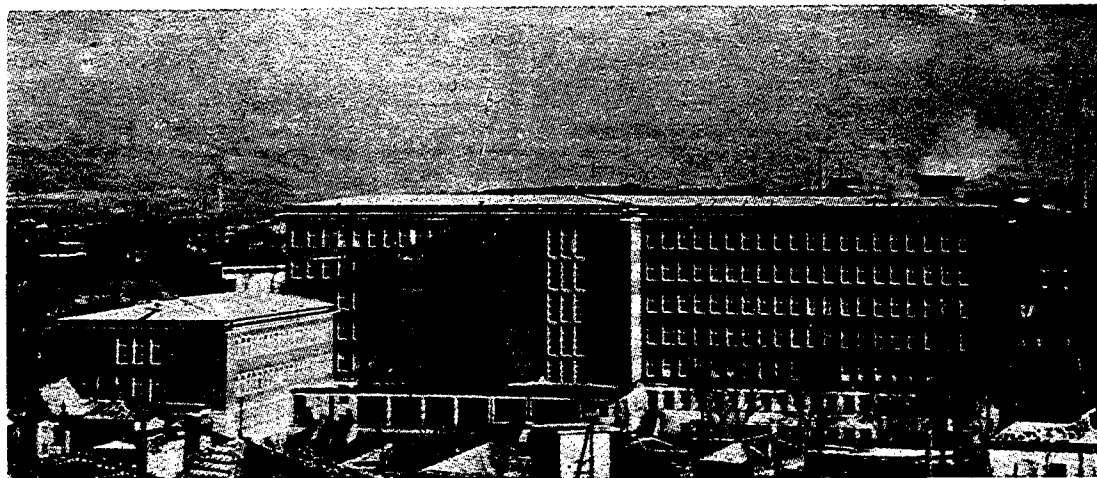
Ще отидеме ли на излет, ако
времето е хубаво?

Ще го приемат ли, ако отиде
сега в болницата?

Тя ще дойде ли на жура, ако
я поканя?

Ще идвате ли на време на
училище, ако ставате рано?

и т. н.

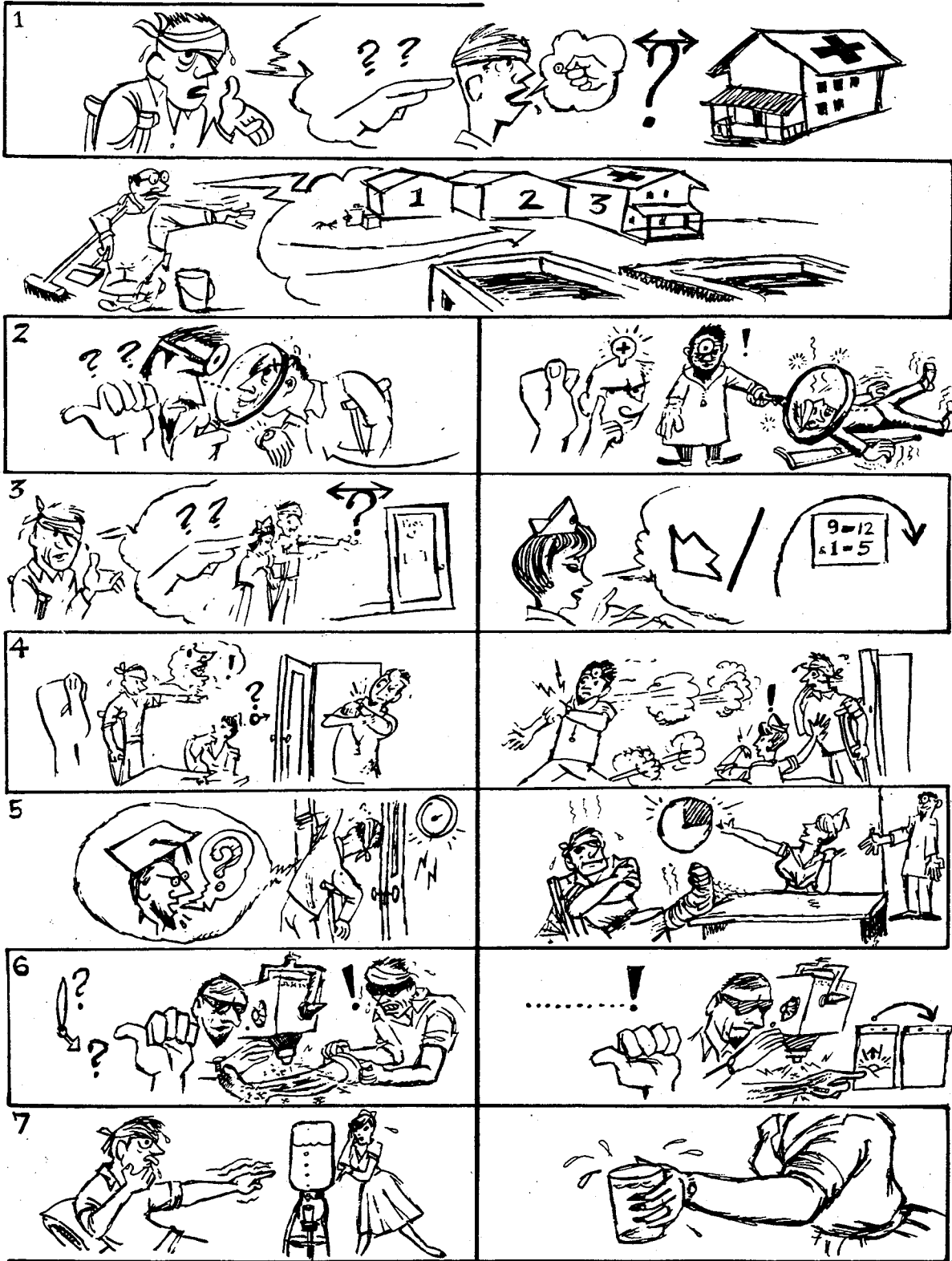

LESSON 82

Въздушна снимка на София - Народното събрание
и Паметникът на Освободителите

LESSON 82

УРОК 82 - РАЗГОВОР

В БОЛНИЦАТА

Болният:

Портиерът:

- 5 - Бихте ли ми казал, къде е Вътрешното отделение?
- Вървете по тази алея, третото здание наляво е Вътрешното отделение.
- 10 - Биха ли ме прегледали, ако отида там сега?
- Смятам, че лекарят ще Ви прегледа, ако е необходимо.

/Болният отива до посоченото му здание и влиза във Вътрешното отделение на болницата/

Болният:

Медицинската сестра:

- 15 - Бихте ли ми посбчили, къде е кабинетът на професор Стбйков?
- Тук, но неговите приемни часове минаха.
- Бих искал да поговоря с него. Би ли ме приел за няколко минути?
- 20 - Той би Ви приел, ако има време. Почакайте малко!

/Отива в кабинета на професора и се връща след малко/

- 25 - Какво каза професорът? Могла ли да го видя за малко?
- Ще Ви приеме, ако почакате четвърт час.
- Когá биха могли да ми направят рентгенова снимка, ако трябва?
- 30 - Ако трябва, ще Ви направят рентгенова снимка утре сутрин.

LESSON 82

- Бихте ли ми дали чаша вода?
- Заповядайте!

-
9. Смятам, че лекарят ще Ви прегледа = I suppose (I think) the doctor will examine you.
11. до посоченото му здание = to the building that was shown to him.
31. чаша вода = a glass of water.

Генерал-майор Коста Стоянов, главен хирург на Българската Народна Армия, играе домно със своята пациентка, чието сърце той успешно е оперирал

LESSON 82

ГРАМАТИКА

I. CONDITIONAL MOOD

The conditional mood of the verbs is formed with бих, би, би, бихме, бихте, биха and the past active participle of a verb. It can be imperfective or perfective.

Verb покривам, покрива - to cover

<u>Imperfective</u>				<u>Perfective</u>		
аз	бих	покривал	I may cover	аз	бих	покрил
ти	би	покривал	I would cover	ти	би	покрил
той	би	покривал	I might cover	той	би	покрил
тя	би	покривала		тя	би	покрила
то	би	покривало		то	би	покрило
ние бихме покривали				ние бихме покрили		
вие бихте покривали				вие бихте покрили		
те биха покривали				те биха покрили		

Meaning and Usage of the Conditional Mood

The conditional mood expresses:

A possible (potential) action. In this sense it can be used in main clauses (1) as well as in subordinate clauses (2):

1. Бихте ли ми показали,
къде е улица Иван Вазов? Would you show me where
Ivan Vasov Street is?
2. Всеки човек, когото ти
би попитал, би ти показал
улицата. Everyone you (would) ask,
would show you the street.

LESSON 82

In these sentences the conditional mood gives a very polite form to our question. It is used more by educated people and very seldom by the average man.

Instead of:

Бихте ли ми показали, къде е улица Иван Вазов? Would you show me where Ivan Vasov street is?

the average man says:

Можете ли да ми покажете улица Иван Вазов? Can you show me Ivan Vasov street?

or instead of:

Всѣки човек, когото ти би попитал, би ти показал улицата.
he says: Everyone you (would) ask, would show you the street.

Всѣки човек, когото попиташ, може да ти покаже /ще ти покаже/ улицата. Everyone you ask, can show you (will show you) the street.

The conditional mood forms are also used to express modesty (1) or caution (2) or stating an opinion (3).

1. Би трябвало да го направя. I had better do it.
2. Къде бихте искали да отидете? Where would you like to go?
3. Бихме могли да се срещнем някъде. We might meet somewhere.

II. CONDITIONAL SENTENCES

1. A conditional sentence consists of two parts: a subordinate clause and a main clause. The subordinate clause begins with a conditional conjunction.

Example: If he comes, I'll tell him.

LESSON 82

The subordinate clause above starts with the conjunction if. The most frequently used conditional conjunctions in English are:

if, on condition that, if not, unless

2. In Bulgarian the conditional subordinate clauses usually start with one of the following conjunctions:

ако	if
да	if
стига да	if
в слўчай че	in case that
при услўбие че	on condition that
ли	if

When the particle ЛИ is used, it always follows the verb and the conditional clause precedes the conclusion.

Има ли пари, хърчи ги. If he has money, he spends it.

3. There are three types of conditional sentences:

real
unreal (contrary to fact)
potential

a. Potential Conditional Sentences

The potential conditional sentences express an action or state which may be or might have been fulfilled, depending on the realization of a certain condition stated in the subordinate ("if") clause. (for the equivalents of "if" see para.2 above).

Potential Present (or Future)

In Bulgarian it is expressed by the present tense in the condition (the "if" clause) and the conditional mood forms in the conclusion (the main clause).

LESSON 82

Биха ли ме прегледали, ако
отиде там сега?

Would they examine me if I
go (went) there now?

Лекарят би Ви приел, ако
има време.

The doctor may (might) re-
ceive you if he has time.

Ако тя дойде, бихме
отишли на кино.

If she comes, we may (might)
go to the movies.

b. Real Conditional Sentences

When the action expressed in the condition seems of practical importance to us, and it is in the domain of reality, in Bulgarian one uses:

for present

present tense in both
clauses

for future

present tense in the subor-
dinate, future in the main
clause

Present

Present tense is used in both clauses in order to express a repetitive or customary action. Perfective aspect is never used in the main clause.

Imperfective aspect in both clauses:

Ако спи достатъчно, работи
по-хубаво.

If he sleeps enough, he works
better.

Ако яде много, тя надебе-
лява.

When she eats a lot, she gets
fat.

Perfective aspect in the subordinate, imperfective in
the main clause:

Ако спечели пари, купува си
ракия.

If he makes any money, he
buys whisky.

Ако продадем къщата, печелим
много.

If we sell the house, we'll
make a good profit.

LESSON 82

Future

Present tense in the subordinate, future in the main clause. There is no limitation as to the usage of the aspects. Their usage depends mainly upon the author's concept: whether he has or does not have in mind the completion of the action.

Ако спи достатъчно, ще работи по-хубаво. If he sleeps enough, he will be working better.

Ако поспи, ще работи хубаво. If he sleeps for a while, he will work well.

Ако яде много, ще надобелява. If he eats a lot, he will get fat. (every time he does that).

Ако изяде всичко, ще надобелее. If he eats it all up, he will get fat. (this particular time)

Посещение в болница

LESSON 82

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Conditional Mood

2. Conditional Sentences - Present (Future)

1.

Ще ме прегледате ли?

Бихте ли ме прегледали?

лекарят, те, тя, ние,
ти, медицинската сестра

Тя ще ми каже ли това?

Тя би ли ми казала това?

вие, той, те.....

Ще ми посочите ли къде е ка-
бинета на професора?

Ще ме приеме ли лекарят?

Те ще почакаат ли малко?

Ще могат ли да ми направят
рентгенова снимка?

Ще ми дадеш ли чаша вода?

вино

бира

кафе

мляко

трийсет лева до утре

това списание

този роман

тази книга

вие, тя, те и т. н.

2.

Тя ще дойде ли, ако я поканя?

Ще дойде, ако я поканиш.

Би дошла, ако я поканиш.

Ако я поканиш, ще дойде.

Ако я поканиш, би дошла.

той, ти, те, вие, тя

LESSON 82

Ние ще отидеме ли у Панови,
ако ни поканят?
Ще ме прегледат ли, ако отида
там сега?
приемат
Ще му направят ли рентгенова
снимка, ако трябва?
Тя ще ми каже ли къде е Вътреш-
ното отделение, ако я попитам?
Той ще ми покаже ли
посочи

и т. н.

3.

Тя би ли танцувала с мен, ако
я поканя?
с него.....

1. Ако я поканиш, би тан-
цувала с теб?
Тя би ли танцувала с не-
го, ако той я покани?
2. Ако той я покани, тя би
танцувала с него.

те..... с нас
Вие..... с мен

Биха ли го прегледали, ако
отида там сега?
Биха ли я приели
ни
ги
Би ли ме

4.

Какво би купил ти, ако полу-
чиш парите?
направил
Къде би отишел.....
Кога биха ставали те, ако си
лягаха по-рано?

LESSON 82

Къде бихте прекарали това лято,
ако решите да отидете на
курорт?
Бихте ли ми услужили, ако трябва?
ако е необходимо
помогнали

тя, те, ти, той и т. н.

Облъчване с ултравиолетови лъчи на кварцова лампа

ЧЕТИВО

Когато човек е болен, той отива на преглед при лекар. Не винаги, обаче, той може да спазва приемните часове на своя лекар или на болницата. Такъв е случаят и с нашия болен, който отива в болницата след приемните часове.

Портиерът на болницата посреща болния. Болният го пита къде е Вътрешното отделение на болницата. Дали биха го прегледали. Портиерът му дава необходимите сведения. Болният тръгва към Вътрешното отделение. Там той среща една медицинска сестра.

Болният пита сестрата дали би му посочила кабинета на професор Стойков. Тя, обаче, не е много любезна и му отговаря, че приемните часове на професора били минали. След като болният ѝ обяснява причината за късното си посещение, тя става по-любезна. Тогава той ѝ казва, че иска да поговори с професора. Медицинската сестра мисли, че лекарят би го приел, ако има време. Казва на болния да почака малко и отива в кабинета на професора. Тя се връща след няколко минути и казва на болния, че лекарят бил много зает в момента. Щял да го приеме след четвърт час.

Болният се интересува да знае кога биха могли да му направят рентгенова снимка. Сестрата*му отговаря, че това можело да стане следната сутрин, понеже рентгенологът си бил отишъл вече. Болният не е спокоен. Помолва сестрата да му даде чаша вода. След като изпива водата, той започва да се разхожда нервно из чакалнята и да пуши цигара след цигара.

* сестра - nurse

LESSON 82

ВЪПРОСИ

1. Какво прави човек, когато е болен?
2. Човек, може ли да спазва винаги приемните часове на своя лекар?
3. Кога отива нашият болен в болницата?
4. Кой посреща болния най-напред?
5. Какво пита болният портиера?
6. Къде е Вътрешното отделение на болницата?
7. Къде отива болният, след като портиерът му дава необходимите сведения?
8. Кого среща болният във Вътрешното отделение на болницата?
9. Какво пита болният сестрата?
10. Какво му отговаря сестрата?
11. Защо сестрата става по-любезна?
12. С кого иска да говори болният?
13. Ако има време лекарят би ли приел болния?
14. Защо медицинската сестра отива в кабинета на професора?
15. Какво казва сестрата на болния след връщането си от кабинета на лекаря?
16. Кога би могъл да види болният професор Стойков?
17. Кога биха могли да направят на болния рентгенова снимка?

LESSON 82

18. Защо не могат да направят рентгенова снимка на болния в момента?
19. Какво помолва той сестрата?
20. Какво започва да прави той, след като изпива водата?

МИНЕРАЛНИТЕ БАНИ В ХИСАРЯ

LESSON 82

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси: 5, 9, 13, 14,
15, 16, 17.

Част II

Разправете за едно свое отиване в
болница.

LESSON 82

РЕЧНИК

алея f.	alley, path, walk
болният /болната, ото,ите/ изпивам	the sick one to drink (up)
изпийа, е, изпих	
любезен, зна, о,и	polite
малко	a little (bit), some, for a little while, after a little while
за малко	
след малко	
медицински, а,о,и	medical
медицинска сестра	nurse
нервно adv.	nervously
отделение п.	section, ward (hospital)
вътрешно отделение	general (internal disease)
/в болница/	ward (section)
помолявам /някого да направи нещо/ помоля, и,их	to ask (somebody to do some- thing)
последният /дната,дното, дните/	the latter
посочвам	to show, to point
посоча, и,их	
права	
права снимка на някого	to take a picture of some- one
права рентгенова снимка на някого	to take x-rays of some- one
преглеждам	to examine
прегледам	
професор м.	professor
рентгенолог м.рл.-лбзи	radiologist
смятам	to suppose, to think, to guess
сметна, е, ах	
смятам, че.....	I suppose (think) that....
спазвам	to keep, to observe (appoint- ment, regulations, etc.)
спазя, и,их	
трябва imp.	It is necessary.
чакалня f.	waiting room

О С Е М Д Е С Е Т И Т Р Е Т И У Р О К

L E S S O N 8 3

LESSON 83

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Unreal Conditions - Contrary to Fact

2. Potential Conditions - Past

1.

Довечера ще отида на кино,
ако ти дойдеш с мен.
Снощи щях да отида на кино,
ако ти беше дошел с мен.

Довечера ще отида на кино,
ако ти дойдеш с мен.
Снощи.....

Снощи аз щях да отида на
кино, ако ти беше дошел
с мен.

Утре ще Ви изпратя при лекаря,
ако дойдете по-рано.
Вчера.....

Вчера щях да Ви изпратя...

Аз ще закъснея, ако изпусна
влака.
Завчера.....

Аз ще му кажа това, ако ме
попита.
Вчера.....

Аз ще Ви отговоря, ако ми
зададете въпрос.
Преди малко.....

Аз ще си купя нов костюм,
ако ми дадеш пари на заем.
Миналата седмица.....

Ако ям много, аз ще надебе-
лея.
Ако изям тази пържоли, ще
надебелея.

/по-горните упражнения да се
разработят: ти, той и т. н./

LESSON 83

2.

Довечера аз няма да отида
на кино, ако Вие ми дойде-
те на гости.

Снощи аз нямаше да отида
на кино, ако Вие ми бяхте
дошли на гости.

Довечера аз няма да отида
на кино, ако Вие ми дойде-
те на гости.

Снощи.....

Снощи аз нямаше да отида на
кино, ако Вие ми бяхте
дошли на гости.

Аз няма да закъснея, ако
не изпусна влака.

Вчера.....

ти, той, тя, ние, вие, те

3.

Аз не ще закъснея, ако не из-
пусна влака.

Аз не щях да закъснея, ако
не бях изпуснал влака.

Аз не ще закъснея, ако не из-
пусна влака.

Вчера.....

Вчера аз не щях да закъснея,
ако не бях изпуснал влака.

ти, той, тя, ние, вие, те

4.

Идущия месец ще си купя лека
кола, ако имам пари.

Миналия месец щях да си купя
лека кола, ако имах пари.

LESSON 83

Идуция месец ще си купя лека
кола, ако имам пари.
Миналия месец.....

Миналия месец щях да си купя
лека кола, ако имах
пари.

Ако той е тук довечера,
ще отидем на кино.
Вчера.....

Ако знае урока добре,
той ще дойде на училище.

Ако уча много, ще говоря
български хубаво.

ти, той и т. н.

5.

Щяхте ли да закъснеете, ако
бяхте изпуснали влака?

Да, щях да закъснея, ако....
Не, нямаше да закъснея, ако..

Щяхте ли да закъснеете, ако
бяхте изпуснали влака?

Лекарят щеше ли да ме пре-
гледа, ако бях дошел по-
рано?

Те щяха ли да направят снимки,
ако не бяха си отишли?

Тя щеше ли да се бави толкова
много, ако знаеше, че е болна?

и т. н.

6.

Ако той дойде довечера, аз
бих отишел на театър с него.

Ако той беше дошел снощи, аз
бих отишел на театър с него.

Ако той дойде довечера.....

Ако той беше дошел снощи, аз
бих отишел на театър с него.

ние, тя, вие, аз, ти, те

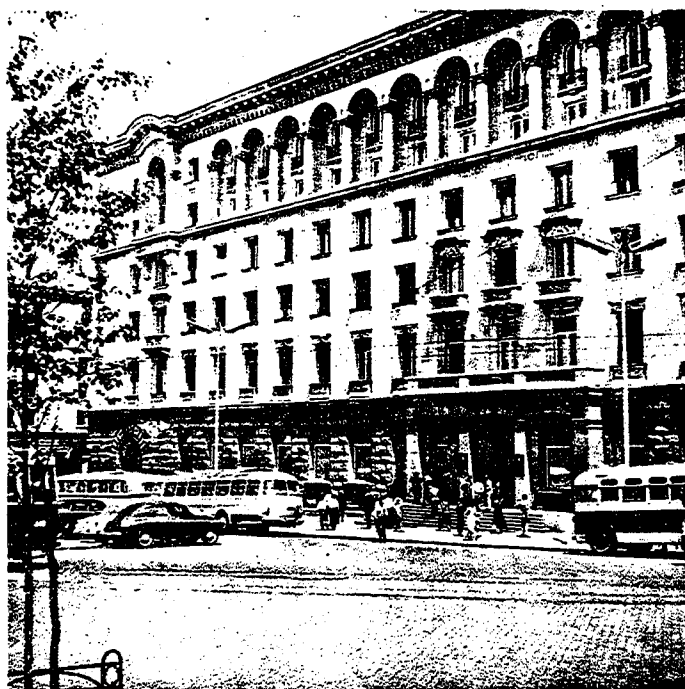
LESSON 83

Ако лекарят е тук, той би Ви
прегледал веднага.
Вчера.....

Ако тя учи повече, тя би гово-
рила български по-хубаво.
Ако той има пари идущата сед-
мица, той би купил подарък на
жена си.

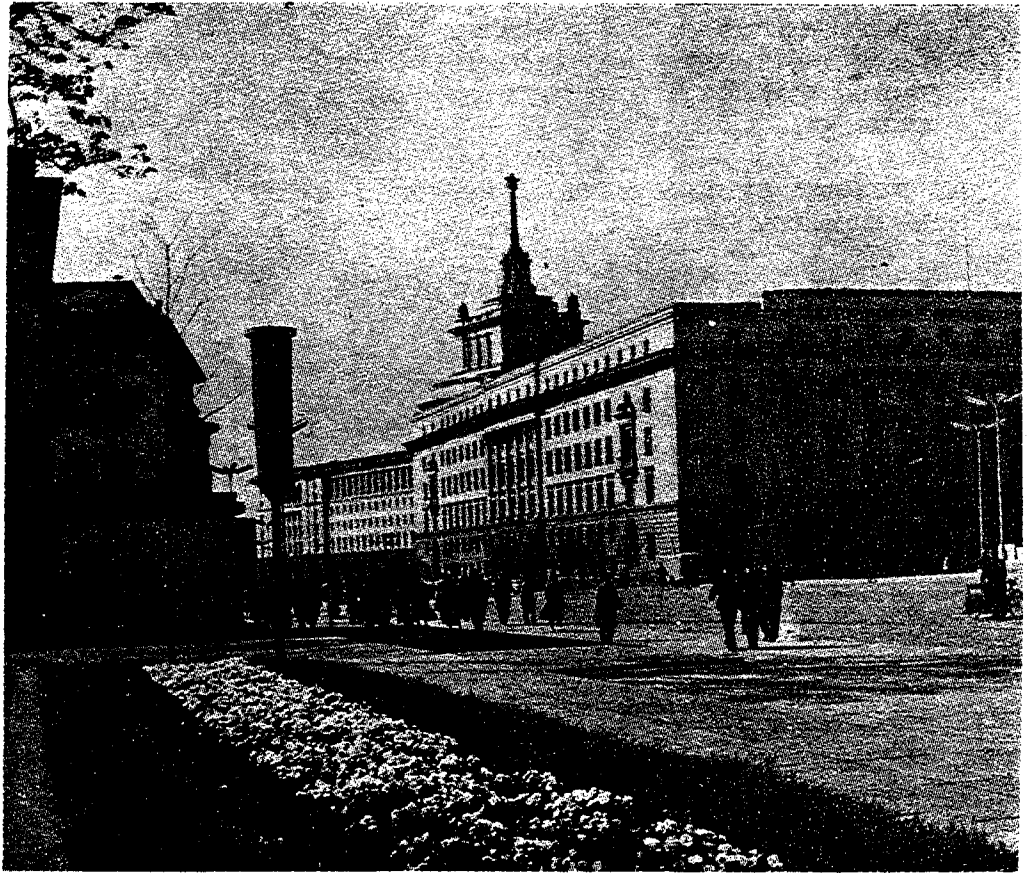
Аз не бих отишел у тях, ако не
ме поканят.

и т. н.

Хотел " Балкан " - София

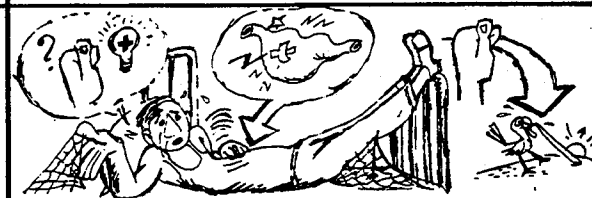
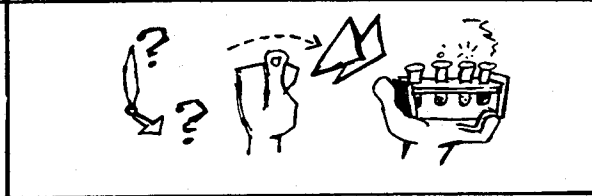
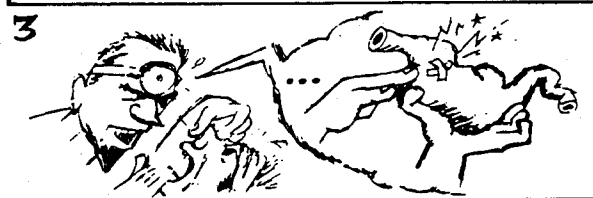
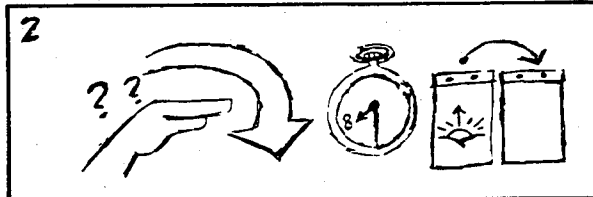
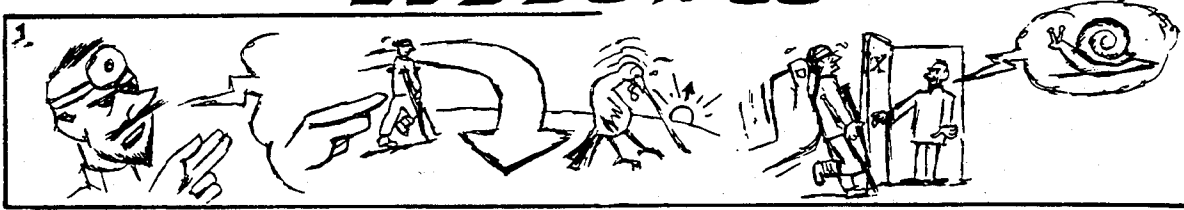
LESSON 83

Министерският съвет в София

сн. Ъ.Л. ДИМЧЕВ

LESSON 83

УРОК 83 - РАЗГОВОР

В БОЛНИЦАТА
/продължение/

Лекарят:

Болният:

- 5 - Ако бяхте дошли по-рано, щях да Ви изпратя при рентгенолога. Не трябваше да закъснявате.
- Аз нямаше да закъснея, ако не бях изпуснал влака.
- 10 - Можете ли да дойдете утре в осем и половина часа сутринта?
- Да, мога. Бихте ли ми казал каква е болестта ми?
- Изглежда, че имате язва в стомаха.
- Язва?! Сигурен ли сте?
- 15 - Почти. Трябва да Ви се направят няколко изследвания.
- Когат ще се направят тези изследвания?
- Ако моите колеги не бяха си отишли, те биха започнали да ги правят веднага.
- 20 - Трябва ли да бъда опериран?
- По всяка вероятност. Ако бяхте дошли по-рано, бихме избегнали операцията.
- Ако знаех, че имам язва, нямаше да се бабя толкова много. Щях да дойда по-рано.
- 25 - Не се плашете! Кураж! Всичко ще мине благополучно.
- Данó! Благодаря Ви, докторе! Довиждане!

5. Не трябваше да закъснявате = You should not have been late.

ГРАМАТИКА

CONDITIONAL SENTENCES (continued)

1. Unreal Conditions - Past Contrary to Fact

In Bulgarian, unreal conditions referring to past time are expressed by the Past Perfect in the conditional clause, the Future in the Past /щях да....., щеше да....., нямаше да../ in the conclusion (main clause).

Examples:

Ако бяхте дошли по-рано,
щях да Ви изпратя при
рентгенолога.

If you had come earlier, I
would have sent you to the
X-ray specialist.

Аз нямаше да закъснея /не
щях да закъснея/, ако не
бях изпуснал влака.

I would not have come late
if I had not missed the
train.

Ние нямаше да /не щяхме
да/закъснеем, ако не бяхме
изпуснали влака.

We would not have come late
if we had not missed the
train.

Ако беше спал достатъчно,
ти щеше да работиш по-доб-
ре.

If you had slept long enough,
you would have worked better.

Ако не беше спал достатъч-
но, ти нямаше да работиш
така добре.

If you had not had enough
sleep, you would not have
worked so well.

Ако беше купувал и прода-
вал къщи, той щеше да пе-
чели много пари.

If he had been buying and
selling houses, he would
have made a lot of money.

Ако беше купил и продад
тази къща, той щеше да
спечели много пари.

If he had bought and sold
that house, he would have
made a lot of money.

LESSON 83

The imperfect tense may be used in the "if" clause, instead of the past perfect.

Ако знаех, че имам язва,
нямаше да се ба́вя то́лкова
много.

If I had known that I had
an ulcer, I would not have
been so slow (in coming
here).

Ако знаеше това, тя щеше
да дойде веднага.

If she had known that, she
would have come immediately.

Ние щяхме да купим къщата,
ако имахме пари миналия
месец.

We would have bought the
house if we had had money
last month.

Ако те бяха у Христови
вчера, щяха да прекарат
много хубаво.

If they had been at Chris-
toffs' yesterday, they
would have had a wonderful
time.

2. Potential Conditional Sentences - Past

In Bulgarian potential conditions referring to past time are expressed by the Conditional Mood in the conclusion, the Past Perfect or Imperfect in the conditional ("if") clause.

Examples:

Бих Ви казал каква е болест-
та Ви, ако бяхте почакали
малко.

I might have told you what
you are sick of if you had
waited a little.

Ако моите колеги не бяха
си отишли, те биха Ви пре-
гледали.

If my colleagues had not
left, they might have exam-
ined you.

Ние бихме избегнали опера-
цията, ако бяхте дошли по-
рано.

We might have avoided the
operation if you had come
earlier.

LESSON 83

Те бѣха дошли́ у нас, ако
ги бѣхме покáнили наврѣ-
ме.

They might have paid us a
visit if we had invited
them on time.

Тя би оти́шла́ с нас на кино
вчѣра, ако имаше време.

She might have gone to the
movies with us yesterday
if she'd had time.

Ако зна́еше това́ миналата
седмица, той не би замѣ-
нал за чужбина.

If he had known that last
week, he might not have left
for abroad.

Ако родителите му бѣха тук
снощи, той не би направил
това́.

If his parents had been
here last night, he might
not have done it.

Ако учеше повече тогáва,
ти би говорил български
по-добре́.

If you had studied more
then, you might have been
able to talk Bulgarian
better.

Шипченският манастир

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

- Grammar: 1. Unreal Conditions - Past Contrary to Fact
2. Potential Conditions - Past

1.

Ако дойдете по-рано, ще Ви изпратят при рентгенолога.	Ако бяхте дошел /ла, ли/ по- рано, щях да Ви изпратят при рентгенолога.
той, те, тя, ти и т. н.	Ако беше дошел.....
	вчера, снощи, завчера....

Аз няма да закъснея, ако не
изпусна влака.
Ако го попитам, той би ми ка-
зал каква е болестта ми.
Ако тя има язва в стомаха, ще
я оперират.../...биха я опе-
рирали/.
Ако съм сигурен, че имам язва
в стомаха, ще отида веднага
в болницата.
Те биха ми направили изслед-
вания, ако трябва.
Ако отиде по-рано в болницата,
тя ще избегне операцията.
....тя би избегнала операцията.
Ти ще бъдеш опериран, ако имаш
язва в стомаха.
Аз бих избегнал операцията, ако
се прегледам веднага.
Ако знае, че има язва, той няма
да се бави толкова много.
Тя няма да се прегледа, ако не
чувствува болки в стомаха.
Сестрата ще покани пациента в
кабинета, ако лекаря е там.

LESSON 83

Той ще съблече палтото си,
ако лекарят му каже.
Той би съблякъл.....

и т. н.

2.

Щяхте ли да ме изпратите при рентгенолога, ако бях дошел по-рано? Да,
Не,

Бихте ли ме изпратили.....

Тя щеше ли да закъснее, ако не беше изпуснала влака?
Тя би ли закъсняла

Лекарят щеше ли да Ви каже каква е болестта Ви, ако го бяхте попитал?

Тя би ли отишла при професор Стойков, ако знаете, че има язва в стомаха?

А вие? ... А той? ... и т. н.

Щяха ли да те оперират, ако имаше язва в стомаха?

Би ли отишел в болницата, ако беше сигурен, че имаш язва в стомаха?

А тя? ... А аз? ... и т. н.

Биха ли Ви направили изследвания, ако трябваше?

Би ли отишел у Стоянови, ако те бяха поканили?

А те? ... А тя? ... и т. н.

LESSON 83

Би ли могла да бъде избег-
ната операцията, ако па-
циентът беше дошел по-рано?

Щеше ли да съжаляваш, ако
не беше опериран?

Щеше ли да купиш лека кола,
ако ти бяха върнали па-
рите?

Щяха ли да отидат на курорт,
ако жена му не се беше
разболяла?

и т. н.

Рилският манастир

LESSON 83

ЧЕТИВО

Сестрата поканва пациента в кабинета на лекаря. Болният влиза вътре, поздравява лекаря и му казва, че от няколко дни чувствувал болки в стомаха. След това той съблича палтото си и ляга на кушетката, за да бъде прегледан.

Лекарят опипва корема му и му задава няколко въпроса. От прегледа става ясно, че трябва да бъде направена рентгенова снимка на стомаха на болния.

Рентгенологът обаче не е там, и лекарят не може да го изпрати веднага при него. Болният е дошъл късно, понеже е изпуснал влака. Той трябва да дойде на следния ден за снимка.

Болестта на болния не е ясна. Изглежда, че той има язва в стомаха. Лекарят не е напълно сигурен в това. Той мисли, че трябва да се направят още няколко изследвания на пациента. Но и това ще стане на следния ден, защото тези, които обикновено правят тези изследвания, са си отишли вече.

Болният иска да знае дали трябва да бъде опериран. Според лекаря той по всяка вероятност щял да бъде опериран. Операцията можела да бъде избегната, ако пациентът бил дошел по-рано.

Като чува това, болният съжалява, че се е бавил толкова много и че не е дошел по-рано в болницата. Докторът обаче му дава кураж, като му казва да не се плаши. Всичко щяло да мине благополучно.

LESSON 83

ВЪПРОСИ

1. Ако болният беше дошел по-рано, лекарят щеше ли да го изпрати при рентгенолога?
2. Болният щеше ли да закъснее, ако не беше изпуснал влака?
3. Лекарят би ли му казал каква е болестта му?
4. Ако другите лекари не бяха си отишли, те биха ли започнали да правят изследвания на болния?
5. Трябваше ли да бъде опериран болният, ако имаше язва?
6. Биха ли избегнали операцията, ако болният беше дошел по-рано?
7. Болният щеше ли да се бави много, ако знаеше, че има язва?
8. Болният би ли дошел по-рано, ако знаеше, че има язва в стомаха?
9. Къде поканва сестрата пациента?
10. Какво прави болният, след като влиза в кабинета на лекаря?
11. Защо болният ляга на кушетката?
12. Какво опипва лекарят?
13. Какво става ясно от прегледа?
14. Защо лекарят не може да изпрати пациента при рентгенолога?
15. Защо болният е закъснял?
16. Защо болният трябва да се яви в болницата на следния ден?

LESSON 83

17. От какво, изглежда, че е болен пациентът?
18. В какво не е напълно сигурен лекарят?
19. Защо лекарят мисли, че трябва да се направят още няколко изследвания на пациента?
20. Защо трябва изследванията да се направят на следния ден?
21. Какво иска да знае болният?
22. Би ли могла да бъде избегната операцията?
23. Какво съжалева болният?
24. Кой му дава кураж на болния?
25. Какво му казва докторът, давайки му кураж?
26. Защо болният не трябва да се плаши?

- Мъжо, трудоден и половина изкарах днес, ама капнах.
- Щом е тъй булка, изпери, спотви и лягай!

LESSON 83

ДОМАШНА РАБОТА

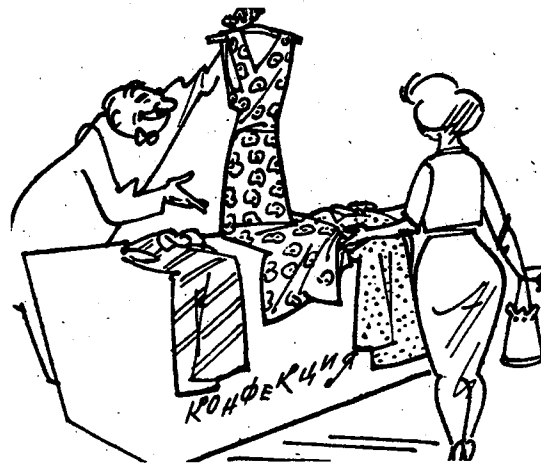
Част I

Отговорете на въпроси: 2, 5, 6, 7, 8,
11, 14, 18.

Част II

Разправете четивото на урока със свои
думи.

Започнете с: Вчера следобед.....

- Вижте, тази рокля може да ви хареса!
- А не, и тя е шита в нашата кооперация.

LESSON 83

РЕЧНИК

благополучен, чна, о, и	..successful, satisfactory
всичко ще ми́не благопо-	everything will be all
лучно	right
болест f. with art.	sickness, illness, disease
болестта́	
вероятност f. with art.	probability, likelihood
вероятността́	
по всяка вероятност	probably, in all probability
в́тре	inside, within
данó	let's hope so
закъснѝвам	to be late, to come late
закъснѝя, ѝе, ѝх	
избѝгвам	to avoid
избѝгна, е, ах	
изслѝдване n.pl. ния	(medicine) test, check up, ex-
	amination; research,
	investigation
	to examine somebody thorough-
	ly, to have (to give someone)
	a general checkup
	colleague
пра́ва изслѝдвания на	
ня́кого	
коле́га m. with art.	abdomen, belly
коле́гата	courage
корѝм m.	to encourage somebody, to
кура́ж m.	give someone courage
да́вам кура́ж на ня́кого	operation
	to operate, to be operated on,
	to have (undergo) an opera-
	tion
опера́ция f.	to feel (by touching, pressing
опера́рам	at different places)
	to be afraid (of), to be (become)
	scared (of)
	ulcer
опи́пвам	clear, evident, obvious
опи́пам	
пла́ша се /от/, и се, их се	
ѝзва f.	
ѝсен, ѝсна, о, и	

О С Е М Д Е С Е Т И Ч Е Т В Ъ Р Т И У Р О К

L E S S O N 8 4

LESSON 84

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Neuter Verbs

1.

Аз се нуждая от пари.	Аз се нуждая от пари.
Той се нуждае от пари.	Той се нуждае от пари.
сто лева	Той се нуждае от сто лева.
двеста/двесте/	двеста
триста	триста
400	четиристотин
500	петстотин

Аз	1,000	Аз се нуждая от хиляда лева.
Ти	2,000	Ти се нуждаеш от две хиляди лева.
Ние		и т. н.
Вие		
Те		

хартия за писане
тетрадки
моливи

Тя

и т. н.

2.

Нуждая се от пари.	Нуждая се от пари.
От какво се нуждаеш?	Нуждая се от пари.
сто лева, двеста лева, молив, хартия за писане	Нуждая се от сто лева.
той, те, вие, ние, ти	Нуждае се от.....

LESSON 84

3.

От какво се нуждаеш?

тя, те и т. н.

1. От какво се нуждаеш?

2. Нуждая се от.....

4.

Нуждае ли се от пари?
Не, не се нуждае от пари.

те, вие, ние и т. н.

Нуждае ли се от пари?
Не, не се нуждае от пари.

1. Нуждаят ли се от пари?

2. Не,

5.

Не се нуждаеш от пари.
Не се ли нуждаеш от пари?

нещо, писалка, линия
и т. н.
той, те и т. н.

Не се ли нуждаеш от пари?

Не се ли нуждаеш от нещо?

6.

Той се страхува от този
учител.
Той страхува ли се от този
учител?

баща си, майка си, кучета,
вода и т. н.

тя, те, вие и т. н.

Той се страхува от този
учител.

1. Да,

Не,

Той страхува ли се от този
учител?

2. Да,..... Не,.....

7.

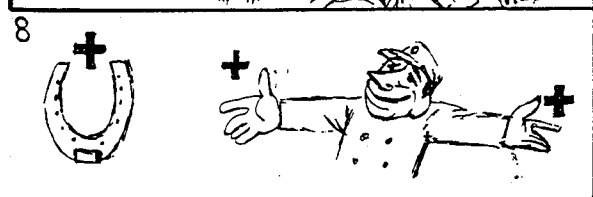
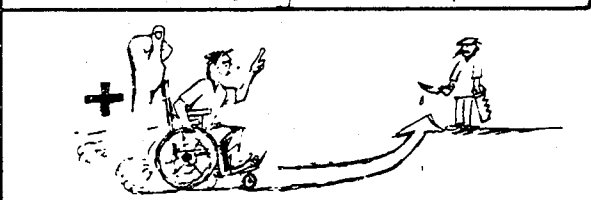
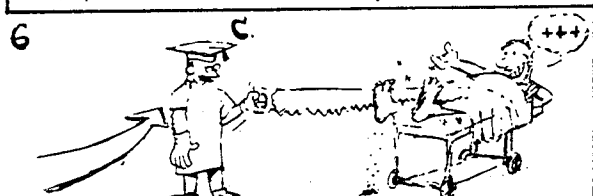
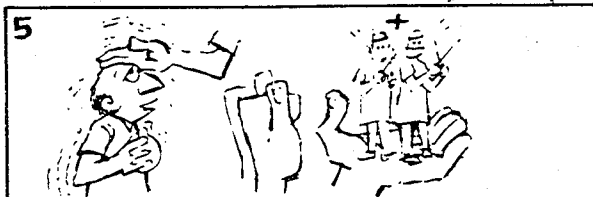
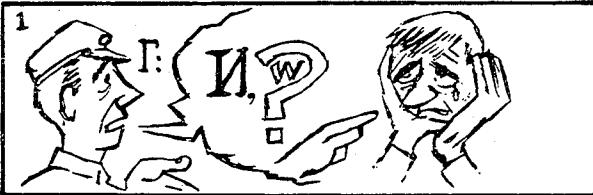
Аз се радвам, когато времето
е хубаво.

Ти радваш ли се, когато
времето е хубаво?

1. Да,

2. Не,

LESSON 84

УРОК 84 - РАЗГОВОР

ИВАН ТРЯБВА ДА БЪДЕ ОПЕРИРАН

Георги:

Иван:

- Иване, защо си се отчаял толкова?
- 5 - Отчаял съм се, понеже имам тумор в стомаха.
- Не се бой ! Няма нищо страшно.
- Как да не се боя? Ще ме оперират.
- Не се вълнувай! Няма да умреш я!
- 10 - Ти се смей, но аз си знам какъв ми е на душата!
- Не се смей бе, Иване! Напротив, надявам се, че нищо лошо няма да ти се случи.
- И аз се надявам, но се колебая.
- Успокой се! Имаме добри хирурзи.
- 15 - Просто се срамувам от себе си. Страхувам се.
- Иди при професор Станишев. Той е много добър хирург.
- Найстина ли? И професор Стойков ми го препоръча.
- 20 - Да. Пациентите му го хвалят много.
- Добре. Ще отида при него.
- Хайде на добър час! Всичко най-хубаво!
- Благодаря ти от сърце!

6. Няма нищо страшно = There is nothing to be afraid of.

9. аз си знам какъв ми е на душата! = I know how I feel (within me).

LESSON 84

ГРАМАТИКА

REFLEXIVE VERBS (continued)

Neutral Action - Neuter Verbs

There is a group of verbs which can be used only in reflexive form. Although these verbs have a reflexive form, their meaning is neither reflexive nor passive. Therefore they are called Neuter Verbs.

Some neuter verbs cannot be used without the reflexive pronoun СЕ. Others can lose that particle in which case they become transitive and acquire a different meaning.

СЕ cannot be exchanged with its long form СЕБЕ СИ.

These verbs usually express a feeling or a mood.

Examples:

<u>боѝ се, побоя се</u>	to be afraid
Не се бой!	Don't be afraid!
Аз не се побоях да му кажа истината.	I wasn't afraid to tell him the truth.
<u>колебая се, разколебая се</u>	to hesitate
Колебая се, дали да се оперирам или не.	I hesitate whether to undergo an operation or not.
Войниците се разколебах и отстъпиха.	The soldiers hesitated and retreated.
<u>надявам се,</u>	to hope
Аз се надявам, че няма да ти се случи нищо лошо.	I hope that nothing bad will happen to you.

LESSON 84

смѣя се

to laugh

Ти се смѣеш, но аз си зная, You're laughing, but I know
какво ми е на сърцето. how I feel within me.

срамувам се

to be ashamed

Аз се срамувам /от себе си/, I'm ashamed (of myself)
защото не мога да се решя because I can't decide what
какво да правя. to do.

вълнувам се

to be excited, to get (become)
excited

Не се вълнувай!

Don't be (get) excited!

Transitive without СЕ:

Вятърът вълнува морето.

The wind roughens the sea.

отчаявам се, отчая се

to be in despair, to despair

Отчаял съм се, понеже имам
тумор в стомаха.

I'm in despair because I
have a tumor in my stomach.

Понеже той все още не ид-
ваше, ние се отчаяхме и си
отидохме.

Because he wasn't coming yet,
we despaired and went home.

Transitive without СЕ:

Той ме отчая съвсем!

I have given up all hope for
him.

LESSON 84

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Neuter Verbs

1.

Защо се е отчаял Иван?

тя
язва
ти
болен
гърло ме боли
нямам пари
най-добрият ми приятел умря

и т. н.

1. Той се е отчаял /отчаял се е/, защото има тумор в стомаха.
Защо се е отчаял Иван?
2. Отчаял се е, защото има тумор в стомаха.
Защо се е отчаяла тя?
Защото има язва в стомаха.
Защо си се отчаял?
Защото съм болен.

2.

Ти страхуваш ли се от него?

Жена му

Вие боя се

Аз

Те

страхувам се

Той

от баща си

от учителя си

вода
операция

Да,

Не,

Жена му страхува ли се от него?

Да, Не,

Жена му бои ли се от него?

Вие бойте ли се

и т. н.

LESSON 84

3.

Защо се вълнува Иван?

Той се вълнува, защото ще го оперират.

Вие вълнувате ли се, ако трябва да се оперирате?

Да,

Не,

А жена Ви?..... А ти?.....

и т. н.

4.

Защо се е развълнувал Иван?

Развълнувал се е, защото ще го оперират.

има изпит
ще пътува с аероплан
има язва /тумор/ в
стомаха

Защото има изпит.

ти, тя, Вие и т. н.

5.

Кой се колебае да бъде опериран?

Иван се колебае.....

тя, ти.....

Тя се колебае.....

Защо Иван се колебае да бъде опериран?

Колебае се да бъде опериран, защото се страхува.

ти, майка ти, баща му...

Защо се колебаеш да бъдеш опериран?

Колебая се да бъда опериран, защото се страхувам.

6.

Защо Иван се срамува от себе си?

Срамува се от себе си, защото се страхува да бъде опериран.

тя, ти

LESSON 84

7.

От какво се нуждаете?

студентите

тетрадки

Радка

нова рокля

и т. н.

Нуждая се от

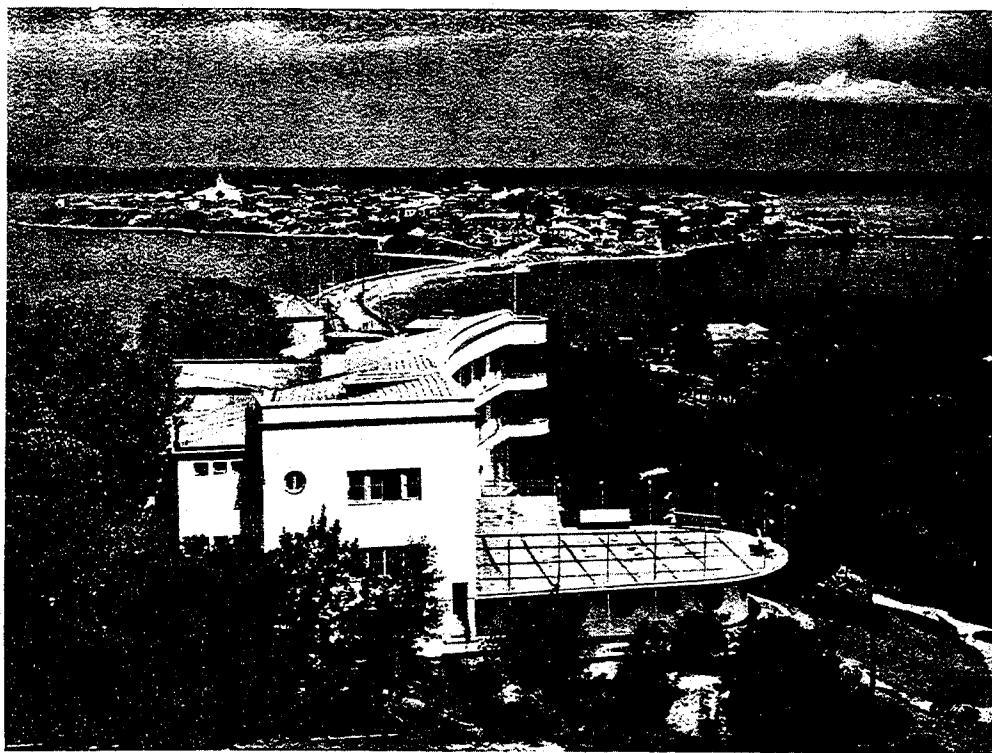
От какво се нуждаете?

От какво се нуждаят студентите?

Те се нуждаят от тетрадки.

От какво се нуждае Радка?

Нуждае се от нова рокля.

Изглед от гр. Несебър

ЧЕТИВО

След прегледа, Иван пак отиде в болницата. Направиха му рентгенова снимка и най-различни изследвания. Установи се, че има тумор в стомаха. Каза му, че трябва да го оперират.

Отчаян от положението си, Иван тръгна към къщи. По пътя си¹ той срещна приятеля си Георги. На Иван му се искаше да се посъветва с него, но се стесняваше². Мислеше, че Георги може би ще му се смее.

Георги веднага забеляза, че Иван нямаше настроение. Попита го защо се е отчаял. Като разбра, че приятелят му има тумор, той му каза, че нямало нищо страшно и да не се безпокои. Иван обаче се страхуваше при мисълта, че трябва да бъде опериран.

Смеейки се, Георги продължи да го успокоява, като му каза да не се вълнува толкова много. Той нямало да умре от тази операция. На Иван обаче не му беше до смях.³ Той се надяваше, че операцията му ще мине добре,⁴ но въпреки това се колебаеше.

Георги продължи, като му каза, че имало добри хирурзи. Препоръча му да отиде при професор Станишев. Той бил много прочут хирург. Пациентите му го хвалели много. Понеже и професор Стойков му го беше препоръчал вече, Иван се успокои малко и реши да бъде опериран от професор Станишев.

Операцията на Иван беше сполучлива. След една седмица той се почувствува много добре. Тогава той напусна клиниката.

1. По пътя си = on his way
2. стесняваше се = to be bashful
3. На Иван обаче не му беше до смях. = Ivan, however, didn't feel like laughing.
4. операцията му ще мине добре = His operation will turn out well.

LESSON 84

ВЪПРОСИ

1. Къде отиде Иван ?
2. Какво му направиха в болницата?
3. Кой му направи рентгенова снимка?
4. Какво се установи от рентгеновата снимка и изследванията?
5. Кой установи, че Иван има тумор в стомаха си?
6. Какво казаха лекарите на Иван, след като установиха, че той има тумор?
7. От какво се беше отчаял Иван?
8. За къде тръгна той, след като излезе от болницата?
9. Кого срещна по пътя си Иван?
10. Какво му се искаше на Иван, когато видя приятеля си Георги?
11. Защо Иван се стесняваше да се посъветва с Георги?
12. Какво забеляза Георги, когато видя Иван?
13. Какво попита той Иван?
14. Какво каза Георги на Иван, след като разбра, че другарят му има тумор?
15. От какво се страхуваше Иван?
16. Какво му каза Георги тогава, смеейки се?
17. Беше ли му на Иван до смях?
18. Какво се надяваше Иван?

LESSON 84

19. За какво се колебаеше той?
20. Как успокои Георги болния си приятел?
21. При кой хирург му препоръча Георги да отиде?
22. Какъв хирург беше професор Станишев?
23. Кой хвалеше много професор Станишев?
24. Кой друг, освен Георги, беше препоръчал проф. Станишев на Иван?
25. Какво направи Иван, след като се успокои?
26. При кого реши да отиде Иван.
27. Каква беше операцията на Иван?
28. Как мина операцията на Иван?
29. Как се почувствува той след една седмица?
30. Кога напусна болницата той?
31. Вие оперирал ли сте се някога?
32. Имал ли сте някога тумор в стомаха?
33. В Съединените щати има ли добри хирурзи?
34. Бил ли сте в някоя клиника някога?

LESSON 84

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Отговорете на въпроси: 3, 5, 7, 11,
15, 18, 25, 31.

Част II.

Разправете със свои думи четивото
на урока.

РЕЧНИК

боѣ се, бой се, боѣх се	to be afraid
побоѣ се	
вълнувам се	to be (get, become) excited
развълнувам се	
душá f.	soul
клиника f.	clinic
колебáя се, áе се, áх се	to hesitate, to waver
поколебáя се	
мисъл f. with art. мисълтá	thought
надявам се	to hope
надéя се	
оперирам се	to be operated on, to under- go (have) an operation
отчáйвам се	to be depressed, to despair,
отчáя се, е се, ях се	to be in despair
смéя се, смéе се, смях се	to laugh
засмéя се	
смях m. with art. смехът	laugh
не му бéше до смях	he didn't feel like laughing
сполучлив, а, о, и	successful
срамúвам се /от/	to be ashamed (of)
страхúвам се /от/	to be afraid (of)
стрáшен, стрáшна, о, и	dreadful, terrible, awful
свéтвам се /с някого/	to ask somebody for advice,
посвéтвам се	to seek advice (from some- one)
сърцé n. pl. сърцá	heart
тúмор m.	tumor
успокоявам се	to calm down, to compose
успокоя се, í се, íх се	oneself
установявам	to establish
установя, í, íх	
хвáля се /от някого/, и се,	to praise (somebody)
их се	
похвáля се	
хиру́рг m. pl. хиру́рзи	surgeon

О С Е М Д Е С Е Т И П Е Т И У Р О К

L E S S O N 8 5

LESSON 85

РИБОЛОВ

LESSON 85

<p>1</p>			
<p>2</p>			
<p>3</p>		<p>4</p>	<p>1.</p>
<p>5</p>			
<p>6</p>			
<p>7</p>			
<p>8</p>			
<p>9</p>			
<p>10</p>			
<p>11</p>			

УРОК 85 - РАЗГОВОР

ВОЕННИ ОБУЧЕНИЯ

Георги:

Иван:

- 5 - Добре дошел на село, Иване! Какво те носи
насам?
- В домашен отпуск съм, Георги. Цели 6 дена!
- 10 - Какво ново из полка? Правихте ли вече обу-
чения в хвърляне на ръчни гранати?
- Не само в хвърляне на гранати, но и в стрел-
ба с картечници.
- Какви гранати хвърляхте?
- Бухалки.
- Как ги хвърляхте?
15 - Най-напред отвъртахме капачките на дръжките
им.
- А после?
- После възпламенявахме запалките им, като из-
дърпвахме една връв.
- 20 - След това веднага ли ги хвърляхте?
- Не. Задържахме ги в ръцете си около 2 се-
кунди.
- Не беше ли опасно това?
- Не, защото гранатите избухват след 5 секунди.
- 25 - С какви картечници стреляхте?
- С леки картечници - съветско производство.
- Какъв беше резултатът от стрелбата ти?
- Отличен. Наградиха ме със значка за
отлична стрелба.
-
- 30 - Сигурно за това са те пуснали в отпуск.
- Не. Пуснаха ни всички стари войници за жет-
вата.
- Добре ще си починете тогава!
- Все пак по-добре ще бъде от казармата.

ЧЕТИВО

Иван Стоянов служеше в 4-ти пехотен полк. Той беше стар войник. След като беше служил повече от 6 месеца в полка, той отиде в 6 дневен домашен отпуск на село. Там той среща приятеля си Георги, който беше служил преди години в същия пехотен полк. Като бивш войник от полка, той се интересува да знае какво ново има в полка. Той попита Иван дали са имали вече учение за хвърляне на ръчни гранати. Иван му каза, че ротата им имала учение не само в хвърляне на гранати, но и в стрелба с картечници. Всеки войник хвърлил по 5 гранати - бухалки.

Георги поиска да знае повече за това обучение, понеже той никога не бил на подобно учение. Тогава Иван му обясни, че най-напред те отвъртали капачките на дръжките на бухалките. След това издърпвали една връв, за да възпламенят запалките им. Те не хвърляли гранатите веднага, а ги задържали в ръцете си около 2 секунди. Това не било опасно, понеже гранатите избухвали 5 секунди след възпламеняването им.

На въпроса на Георги, с какви картечници били стреляли, Иван му отговори, че картечниците били съветско производство. Той побърза да се похвали на приятеля си, че резултатът от стрелбата му бил отличен и че той бил награден с значка затова.

Като чу това, Георги предположи, че Иван бил пуснат в отпуск като награда за отличната си стрелба.

LESSON 85

ВЪПРОСИ

1. Къде беше на служба Иван?
2. Какъв войник беше той?
3. Кога отиде Иван в домашен отпуск?
4. Колко дневен домашен отпуск имаше той?
5. Кого срещна Иван на село?
6. Къде беше служил приятелят му Георги?
7. От какво се интересува Георги?
8. Какво попита Георги най-напред Иван?
9. Какви учения имала ротата на Иван?
10. По колко гранати хвърлил всеки един войник?
11. Какви гранати хвърляли войниците?
12. Защо Георги искаше да знае повече за обучението по хвърляне на гранати?
13. Какво правели войниците най-напред, преди да хвърлят гранатите?
14. Какво отвъртали те?
15. Какво издърпвали после войниците?
16. Защо издърпвали една връв?
17. Веднага ли хвърляли гранатите?
18. Колко време задържали гранатата в ръцето си?
19. Това задържане не било ли опасно?
20. Кога избухвали гранатите?

LESSON 85

21. С какви картечници били стреляли войниците?
22. За какво се похвалил Иван на Георги?
23. Какъв бил резултатът от стрелбата на Иван?
24. С какво бил награден Иван?
25. Какво предположи Георги, като чу, че Иван бил награден?
26. За какво бил пуснат Иван в отпуска?
27. Вие правил ли сте учение в хвърляне на ръчни гранати?
28. Хвърлял ли сте гранати - бухалки?
29. Какви гранати сте хвърлял?
30. Как ги хвърляхте?
31. Бил ли сте на стрелба с лека картечница?
32. С какво сте стрелял Вие?

Тежкокартечари се готвят за предстоящата стрелба

LESSON 85

ДОМАШНА РАБОТА

Разправете със свои думи четивото
на урока.

На стрелбището

LESSON 85

РАЗПИТ

1. Where were you captured?
2. При моста южно от горичката.
3. Were you alone by the bridge?
4. Не, бях с нашия взвод.
5. What happened to your platoon?
6. Бяхме заградени от Ваши части.
7. Didn't you see our units in time?
8. Не. Бяхме изненадани от тях.
9. What did you do then?
10. Открихме огън, но беше късно.
11. Why?
12. Понеже бяхме вече обкръжени и атакувани и от тила.
13. How were you captured?
14. Когато се опитвах да се отдръпна към тила ни.
15. Were you wounded then?
16. Да. Иначе, може би нямаше да бъда пленен.
17. What losses did you sustain?
18. 15 души убити, 10 души ранени и 15 души пленени.
19. What happened to your platoon commander?
20. Той беше убит от ръчна граната, хвърлена от Ваш войник.
21. With what were you wounded?
22. От огъня на една Ваша лека картечница.
23. Who gave you first aid?
24. Един от Вашите санитарии ме превърза.

LESSON 85

1. Къде бяхте пленен?
2. By the bridge south of the small forest.
3. Сам ли бяхте при моста?
4. No, I was with our platoon.
5. Какво стана с взвода Ви?
6. We were surrounded by some units of yours.
7. Не видяхте ли нашите части навреме?
8. No. We were surprised by them.
9. Какво направихте тогава?
10. We opened fire but it was too late.
11. Защо?
12. Because we were already encircled and also attacked from the rear.
13. Как Ви плениха?
14. When I tried to withdraw toward our rear.
15. Тогав ли бяхте ранен?
16. Yes. Otherwise, maybe, I wouldn't have been captured.
17. Какви загуби дадохте?
18. 15 men killed, 10 men wounded, and 15 men captured.
19. Какво стана с взводния Ви командир?
20. He was killed by a hand grenade, thrown by a soldier of yours.
21. От какво бяхте ранен Ви?
22. I was wounded by the fire of a light machine gun of yours.
23. Кой Ви даде първа помощ?
24. One of your aid men bandaged me.

РЕЧНИК

бивш, а, о, и	former, ex-
врѣв f. with art. врѣвта́	string
все пак	in spite of everything, nevertheless
възпламенявам	to ignite
възпламеня, ѝ, ѝх	
възпламеняване n.	igniting, ignition
домашен отпуск	mil. leave
дрѣжка f.	handle
жѣтва f.	harvest
задѣржам	to hold back, to retain
задѣржа, ѝ, ѝх	
значка́ f.	pin, badge
избу́хвам	to explode, to burst (up)
избу́хна, е, ах	
издѣрпвам	to pull (out)
издѣрпам	
капачка́ f.	lid, cover, top
награ́да f.	award, reward
награжда́вам	to award
награ́дя, ѝ, ѝх	
но́ся, и, их	to carry, to wear
какви́ те но́си насáм?	What brings you here?
обкрѣжа́вам	to surround
обкрѣжа́, ѝ, ѝх	
опа́сен, опа́сна, о, и	dangerous
отвѣрт/в/ам	to unscrew
отвѣртя́, ѝ, ѝх	
открѣвам	to discover, to uncover
открѣя́, е, ѝх	
открѣвам о́гън	(mil.) to open fire
по́мощ f. with art. помо́шта́	help, aid
пѣрва по́мощ	first aid
почѣвам си	to have (take) a rest,
почѣна си, е си, ах си .	to rest
превѣрзвам	to bandage
превѣржа, е, зах	
произвѣдство n.	make, production
санита́р m. -ят	aid man, medical orderly
секунда́ f.	second
хва́ля се /на някого/, и се, их се	to brag (to someone), to boast
ю́жно от	south of

GRAMMAR INDEX

The Roman numerals II, III, IV, V, VI, VII, etc. indicate the Volumes of this Textbook, while the Arabic numerals refer to their pages.

Accent

in Bulgarian in general
II 22,23;
of imperative II 211;
neuter nouns II 148;
past tense III 104-106;
short forms of personal
pronouns: acc. case III 228;
dat. case IV 172-173.

Accusative Case

of personal pronouns;
short forms III 228.

Adjectives

article of - III 138,139;
ending in И, А, О, Н III 170;
change in gender & number
III 136;
changing Я to Е III 141;
definite article for -
III 138,139;
double НН III 138;
indefinite pronouns used as -
VII 161-162;
omission of Ъ & Е II 137;
orthography ог - indicating
nationality II 19;
past active participle used as -
VIII 9;
position of - III 140,141;
stable Е III 137;
vocative case of - VII 53.

Adverbial Participle

formation VII 180;
meaning & usage VII 181-182.

Affirmative Form

of future tense II 175-177;
past tense III 17-19, 46-48,
76,77,104,106;

present tense:

verbs of the 1st group II
125;
verbs of the 2nd group II
103;
verbs of the 3rd group II
73.

Article

definite - of:

adjectives III 138,139,170;
cardinal numerals IV 84-85;
fem. nouns II 76;
masc. nouns ending in a
consonant II 45, 104;
ending in a vowel VII 11-13;
ending in Ъ VII 14-15;
neuter nouns III 49;
plural III 139, II 76,149.

Aspect

and conjugation of - II 182;
formation of - II 180;
imperfective - formed with:
suffix АМ VI 33;
suffix БАМ VI 57;
suffix ЯМ VI 56;
in Bulgarian II 179;
in general II 177,178;
perfective of съм III 202;
usage of perfective - II 209.

Auxiliary Imperative Form VIII 55.

Auxiliary Verb СЪМ "to be"

present tense:

affirmative form II 17;
interrogative form II 20,21;
interrogative-negative form
II 47;
negative form II 17;

- hearsay form
 future tense VI 177;
 past tense VI 156;
 present & imperfect tenses
 VI 82;
 perfective aspect of - III 202;
 past tense II 19;
 position of - in the past
 indefinite tense V 19,20;
 present tense of - II 17.
- Cardinal Numerals IV 10-14;
 special form of - for masc.
 gender IV 36-37;
 article for - IV 84-85.
- Change of
 consonant sound in:
 nouns: K to Ц II 46;
 verbs: in жа, ча, ша
 to за, ка, ца III 19.
 vowel sound in:
 adjectives Я to Е III 41;
 masc. nouns III 79;
 neuter nouns II 148.
- Colloquial Pronunciation of
 card.numerals IV 10,ss.
- Colloquial Usage of
 possessives III 201.
- Conditional Mood IX 112,113.
- Conditional Sentences
 potential
 past IX 134,135;
 present (future) IX 114,115;
 real
 future IX 116;
 present IX 115;
 unreal
 past contrary to fact IX 133,134.
- Conjugation & Aspect II 122.
- Dative Case of the
 personal pronouns, short
 form IV 170.
- Declension of
 personal pronouns (short
 forms), accusative II 228,
 dative IV 170.
- Definite Article of
 fem. nouns II 76;
 masc.nouns (full art.) II 45;
 masc.nouns (short art.) II 104;
 neuter nouns II 149;
 pronunciation of - II 46.
- Degrees of Comparison
 comparative III 171-172;
 superlative III 172-173.
- Demonstratives V 146-147.
- Descriptive Imperative VIII 31.
- Dialect Forms
 the personal pronouns II 16;
 the verbs, 1st group II 125;
 the verbs, 2nd group II 103.
- Double Forms
 of the personal pronouns
 V 132-134.
- Double Negation II 127.
- Ending
 -M of the verbs, 1st group II 126.
- Ending of Nouns
 feminine II 43;
 masculine II 43;
 neuter II 44.
- Familiar Form
 of personal pronouns II 16;
 verb II 16.
- Feminine Nouns
 definite article II 76;
 endings II 43;
 vocative case VII 94-95.

For (preposition)
idiomatic translation into
Bulgarian of - II 19.

Formation of the
imperfective verbs from
perfective VI 30;
imperf. tense IV 138-140;
perfective aspect with suffix
H IV 58;
perf. verbs by means of a
prefix V 51-62.

Formal Pronoun II 16.

Future in the Past IX 81-82.

Future Tense
affirmative form II 175;
hearsay form VI 177;
hearsay forms - passive voice
VIII 118;
interrogative form II 176;
inter. -neg. form II 177;
negative form II 175;
of БЪДА III 202;
of СЪМ III 202;
passive voice VIII 116.

Gender of Nouns II 43.

Groups of Verbs II 73.

Hearsay form of the Verb VI 78-83;
formation of - VI 79;
future tense VI 174-177;
passive voice VIII 121;
passive voice VIII 118;
past indefinite and past perfect
tenses VII 76-77;
past tense VI 155-157;
passive voice VIII 176;
present and imperfect tenses
VI 81-82;
passive voice VIII 142;
има, няма, трябва, може
VI 82.

Idiomatic Use of Present Tense
II 19.

Imperative
descriptive imperative VIII 31;
formation of - II 210;
accent of - II 211;
irregular forms V 50-51;
negative - II 212;
of perfective verbs II 212
special negative forms VIII 54.

Imperfect Tense
formation and meaning IV 138-140;
hearsay form VI 155-157;
passive voice VIII 118;
passive voice VIII 141;
special usage IV 196.

Imperfect Active Participle
formation VI 80;
usage VI 81.

Imperfective Aspect
formed with
suffix -AM VI 33;
suffix -BAM VI 57;
suffix -ЯМ VI 56.

Imperfective Verbs
formation of - from
perfective VI 30, VI 56.

Impersonal Forms
има, няма II 75.

Impersonal Passive VIII 195.

Indefinite Pronouns VII 158-160;
used as adjectives VII 161-162.

Infinitive VIII 54.

Interrogative Form of the Verb
future tense II 176;
1st group II 125;
2nd group II 103;
3rd group II 74;
past tense III 19;
present tense II 125;
съм II 20.

Interrogative-Negative Form
of the Verb

future tense II 176;
past tense II 19;
present tense II 75.

Interrogative Pronouns VI 106-110.

Inversion of the Subject VI 109,110.

Irregular Imperative Forms V 50-51.

Irregular Past Active Participle
V 176-178.

Long Personal Pronouns V 123-124
usage of - V 124.

Masculine Nouns

article of (full) II 45;
article of (short) II 104;
changing K to II II 44;
ending in a vowel VII 11-13;
ending in ЕИ II 45;
ending in Ы VII 14;
ending in plural in A IV 86;
ending in plural in E V 125;
ending of - II 43;
masc. ending in pl. in E V 125;
monosyllabic - III 78-80;
monosyllabic ending in plural
in И VI 8;
plural after numerals IV 14;
plural of - II 44;
vocative case in E VI 10;
in ЁO VII 53;
in O VII 52;
in Ю VII 53.

МОГА

present tense III 106;
past tense of - III 106;
usage with another verb III 106.

Meaning & Translation of the
imperfect tense IV 140.

Monosyllabic Masculine Nouns

accent of III 78-80;
ending in plural in И VI 8;
plural III 78;
changing Я to Е III 79;
unchangeable Я III 80.

Negation

double II 127.

Negative Form of the Verb

present tense:

1st group II 125;
2nd group II 103;
3rd group II 74; II 17;
imperative II 212; VIII 54;
future tense II 175;
past tense III 19.

Negative Imperative II 212.

Neuter Gender

accent rule II 148;
nouns of - II 147.

Neuter Nouns

ending in plural in И VI 10.

Nouns

accent rule of - II 148;
changing K to II II 44;
ending in a vowel II 76;
ending in ЕИ and ИИ II 45;
used after numerals IV 85-86;
feminine II 76;
gender of - II 43;
indicating nationality II 19;
masculine II 43-45;
ending in a vowel VII 11-13;
ending in Ы VII 14;
ending in pl. in: E V 125;
И VI 8;
vocative case in: E VI 10;
ЁO VII 53; O VII 52; Ю VII 53;
monosyllabic masculine III 78-80;
neuter II 147;
neuter - ending in pl. in И VI 10.

- Numerals**
 cardinal IV 10-14;
 ordinal V 88-81;
 special form of the cardinal numerals for masc. gender IV 36-37.
- Omission of the Personal Pronoun when used as a subject** II 18.
- Ordinal Numerals** V 86-91.
- Orthography**
 of the def. article II 104;
 of nouns & adjectives indicating national origin II 19.
- ОТБЕЖЕКА**
 past tense of - III 107.
- Participial Passive** VIII 92.
 future tense VIII 116;
 hearsay forms of - VIII 118;
 future tense VIII 121;
 imperfect tense VIII 142;
 past tense VIII 176;
 present tense VIII 120;
 imperfect tense VIII 141;
 past tense VIII 175;
 present tense VIII 94.
- Participle**
 adverbial VII 180-182;
 imperfect active VI 80,81;
 past active V 14,16;
 as adjective VIII 9,10;
 past passive participle VIII 70;
- Passive**
 additional features of - VIII 96;
 impersonal VIII 195;
 past participle VIII 89;
 participial VIII 92;
 reflexive VIII 93.
- Passive Voice** VIII 89.
 future tense VIII 116;
 hearsay forms VIII 118;
 imperfect tense VIII 141;
 past tense VIII 175;
 present tense VIII 94.
- Past Active Participle** V 14-16;
 as adjective VIII 9,10;
 accent V 15;
 change of Я to E V 16;
 formation V 15;
 irregular forms V 176-178.
- Past Indefinite Tense** V 16-19;
 formation V 16;
 hearsay forms of - VII 76-77;
 meaning and translation V 40
- Past Passive Participle** VIII 89-91;
 used as an adjective IX 9-11.
- Past Perfect Tense** V 200-204;
 formation V 200;
 hearsay forms of - VII 76-77;
 usage V 202.
- Past Tense**
 accent of the - III 104-106;
 disappearance of the root vowel III 48;
 ending of - III 16;
 formation of - III 17-19; 46-48
 verbs of the 1st group
 E to Я III 18;
 E to A III 48;
 жа, ча, ша to за, ка, са III 19; ох III 46,47;
 hearsay form VI 155-157;
 passive voice VIII 118;
 interrogative form III 19;
 interrogative-negative III 19;
 negative form III 19;
 of МОРА III 106;
 of СЪМ III 19;
 verbs of the 2nd group III 76-77;
 И to Я III 77;
 Я to A III 77;
 the verb ВЗЕМА III 77;
 verbs of the 3rd group III 104;
 passive voice VIII 175.

Perfective Aspect

formation in general II 180;
formation of - by means of a
prefix V 51-62;
with suffix H IV 58-60;
usage II 209;
of сѢМ III 202.

Personal Pronouns

accent IV 172;
accusative case III 228;
dative case IV 170-174;
dialect form II 16;
double forms VI 132-134;
familiar form II 16;
formal II 16;
insertion of - in the past
indefinite tense V 21,22;
long forms of - V 123,124;
place in general IV 173;
position of the short pers.pron.
in past indef.tense V 21,22;
in past perfect tense V 203;
short forms III 208;
subjective case II 16;
usage in general IV 170;
usage of - as possessives
V 174-176.

Place in the Sentence of the

reflexive pronoun IV 112,113;
short personal pronoun IV 173.

Plural of Nouns

after numerals with the word
души - IV 37;
after колко and няколко
IV 14;
ending in a vowel II 76;
ending in ЕЦ and ИН after
numerals IV 85-86;
feminine nouns II 76;
masculine nouns II 44;
monosyllabic masculine nouns
III 78;
neuter nouns II 147,148.

Position of the Short Pers. Pron.

when used as possessives V 176;
when used with the past indefi-
nite tense V 21,22;
when used with the past perfect
tense V 203.

Possessives III 200,201;

colloquial usage of - III 201.

Present Participle V 226-229;

formation V 226, 227;
usage V 228, 229.

Present Perfect Tense

translated with present tense
in Bulgarian II 19.

Present Tense of the Verbs

of the 1st group II 125;
of the 2nd group II 103;
of the 3rd group II 73;
of сѢМ - II 20;
hearsay form VI 155-157;
passive voice VIII 118;
passive voice VIII 94.

Pronunciation of

definite art., masc. gender
II 104;

present tense:

1st group II 125;
2nd group II 103;
3rd pers. plural of сѢМ
II 16.

Pronouns

demonstrative V 146;
indefinite VII 158-160;
used as adjectives VII 161-162;
interrogative VI 106-110;
personal, subject form II 17;
familiar form II 16;
formal II 16;
relative VII 133-137.

- Questions
formation of - II 20.
- Reflexive Form of the Verb
IV 110-113.
- Reflexive Passive VIII 93.
future tense VIII 117;
hearsay forms of - VIII 119;
future tense VIII 122;
imperfect tense VIII 142;
past tense VIII 177;
present tense VIII 121;
imperfect tense VIII 142;
past tense VIII 175;
present tense VIII 95.
- Reflexive Pronouns IV 110-113;
place IV 112-113;
usage of **СИ** as possessive
V 175,176.
- Reflexive Verbs
impersonal action IX 63-65;
neutral action IX 151,152;
reciprocal action IX 43-45.
- Relative Pronouns
declension of **КОЙТО** VII 136-137; Verb
formation VII 133-134;
usage VII 134-136.
- Short Art. of Masc.Nouns II 104.
- Short Forms of the Personal
Pronouns
accusative case III 223;
dative case IV 170-174.
- Since, idiomatic translation
of - into Bulgarian II 19.
- Special Form of the
cardinal numerals for
masculine gender IV 36-37.
- Special Negative Forms of the
imperative VIII 58.
- Special Usage of
imperfect tense IV 196.
- Structure of the Simple
sentence II 17.
- Suffix H
used for formation of the
perfective aspect IV 58-60.
- Tenses
imperfect IV 138-140;
future II 175-177;
past II 16-19; 46,48; 76,77;
104-106;
past indef. V 16-22;
past perfect V 200-204;
present II 73, 103.
- Usage of the
perf. aspect in present tense
II 209;
pers. pron., dat. case V 170-172;
reflexive pronoun as possessive
V 175,176;
short personal pronouns as
possessives V 174-176.
- Verbs
changing
K to Ч, Г to Ж II 126;
of the 1st group II 126;
of the 2nd group II 123;
of the 3rd group II 73;
ending M in the 1st group
II 126;
having one form for imperfective
and perfective aspects
V 91-94.
- Vocative Case of
adjectives VII 53-54;
feminine nouns VII 94-95;
masculine nouns
ending in: E VI 10, VII 52;
ИО VII 53; О VII 52; Ю VII 53.

Voice
passive VIII 89.

СПИСЪК НА ИЛЮСТРАЦИИТЕ

	<u>Страница</u>
1. Български бойни самолети - по-рано и сега	6
2. Изхвърляне на ракета	11
3. Двумоторен реактивен самолет в полет	15
4. Нощен полет на реактивен самолет	17
5. Занятие при зенитно оръдие	20
6. Танкова атака	22
7. Запалване на танк с бидони с бензин	27
8. Танков екипаж на учение с танк	28
9. Хвърляне на ръчни гранати	29
10. Нощна танкова атака	33
11. Карикатури	34
12. Беля с пари купена	39
13. Телевизионната кула в София	40
14. Софийска сладкарница	49
15. Кафене на открито край Черно море	51
16. Български селяни отиват с подаръци у булката	52
17. Рилският манастир	54
18. Сушене на тютюн	60
19. Покрита чешма с един от старите архитектурни паметници в Шумен	68
20. Язовир "Искър"	71
21. Стената на язовир "Студен кладенец"	74
22. Минералните бани в с. Банкя	87
23. Улица в старата част на гр. Пловдив	88
24. Софийска улица	90
25. Пехотинци в отбрана	92
26. Капитан Евгени Кръстев престрелва оръжието на ротата	97
27. На стрелба с автомати	101
28. Стрелба с противогази	102
29. Новата болница в Димитрово	107
30. Въздушна снимка на София - Народното събрание и Паметникът на Освободителите	108
31. Главният хирург на Българската Народна Армия играе домино със своя пациентка	111
32. Посещение в болница	116
33. Облъчване с ултравиолетови лъчи на кварцова лампа	119

34. Минералните бани в Хисаря _____	122
35. Хотел "Балкан" - София _____	129
36. Министерският съвет в София _____	130
37. Шипченският манастир _____	135
38. Рилският манастир _____	138
39. Карикатура - Злободневна тема _____	141
40. Карикатура - Конфекция _____	142
41. Ловене на риба _____	148
42. Черквата "Света Марина" в гр. Пловдив _____	149
43. Изглед от гр. Несебър _____	155
44. Риболов _____	162
45. Тежкокартечари се готвят за предстоящата стрелба _____	167
46. На стрелбището _____	168

